

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera întâi extinsă)

16 decembrie 2010*

În cauzele conexe T-231/06 și T-237/06,

Regatul Țărilor de Jos, reprezentat de doamna H. Sevenster și de domnul M. de Grave, în calitate de agenți,

reclamant în cauza T-231/06,

Nederlandse Omroep Stichting (NOS), cu sediul în Hilversum (Țările de Jos), reprezentată de J. Feenstra și de H. Speyart van Woerden, avocați,

reclamantă în cauza T-237/06,

* Limba de procedură: olandeză.

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de domnii N. Khan și H. van Vliet, în calitate de agenți,

pârâtă,

având ca obiect cereri de anulare a Deciziei Comisiei 2008/136/CE din 22 iunie 2006 privind finanțarea ad-hoc a radiodifuziunilor publice din Țările de Jos C 2/2004 (ex NN 170/2003) (JO 2008, L 49, p. 1),

TRIBUNALUL (Camera întâi extinsă),

compus la deliberare din domnul F. Dehousse (raportor), îndeplinind funcția de președinte, doamnele I. Wiszniewska-Białecka, K. Jürimäe, domnii A. Dittrich și S. Soldevila Fragoso, judecători,

grefier: domnul J. Plingers, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 10 martie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

Cadrul juridic

- 1 Articolul 16 CE prevede:

„Fără a aduce atingere articolelor 73 [CE], 86 [CE] și 87 [CE], și având în vedere locul ocupat de serviciile de interes economic general în cadrul valorilor comune ale Uniunii, Comunitatea și statele membre, fiecare în limita competențelor care le revin și în limita domeniului de aplicare a prezentului tratat, asigură funcționarea serviciilor respective pe baza principiilor și în condițiile care să le permită îndeplinirea misiunilor lor.”

- 2 Potrivit dispozițiilor articolului 86 alineatul (2) CE:

„Întreprinderile care au sarcina de a gestiona serviciile de interes economic general sau care prezintă caracter de monopol fiscal se supun normelor prezentului tratat și, în special, regulilor de concurență, în măsura în care aplicarea acestor norme nu împiedică, în drept sau în fapt, îndeplinirea misiunii speciale care le-a fost încredințată. Dezvoltarea schimburilor comerciale nu trebuie să fie afectată într-o măsură care contravine intereselor Comunității.”

3 Articolul 87 alineatul (1) CE are următorul cuprins:

„Cu excepția derogărilor prevăzute de prezentul tratat, sunt incompatibile cu piața comună ajutoarele acordate de state sau prin intermediul resurselor de stat, sub orice formă, care denaturează sau amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri, în măsura în care acestea afectează schimburile comerciale dintre statele membre.”

4 Articolul 311 CE prevede:

„Protocoloalele care, prin acordul comun al statelor membre, sunt anexate prezentului tratat, fac parte integrantă din acesta.”

5 Potrivit Protocolului privind sistemul de radiodifuziune publică în statele membre (JO 1997, C 340, p. 109, denumit în continuare „Protocolul de la Amsterdam”), introdus prin Tratatul de la Amsterdam în anexă la Tratatul CE:

„[Statele membre,] considerând că radiodifuziunea ca serviciu public în statele membre este direct legată de nevoile democratice, sociale și culturale ale fiecărei societăți, precum și de necesitatea de a păstra pluralismul în mass-media, au convenit asupra dispozițiilor interpretative următoare, care se anexează la Tratatul [CE]:

Dispozițiile Tratatului [CE] nu aduc atingere competenței statelor membre de a participa la finanțarea serviciului public de radiodifuziune în măsura în care finanțarea

se acordă organismelor de radiodifuziune cu scopul ca acestea să-și îndeplinească misiunea de serviciu public așa cum a fost ea conferită, definită și organizată de fiecare stat membru și în măsura în care finanțarea respectivă nu aduce atingere condițiilor schimburilor și concurenței în Comunitate într-o măsură care ar fi contrară interesului comun, fiind de la sine înțeles că realizarea mandatului acestui serviciu public trebuie să fie luată în considerare.”

- 6 Articolul 1 din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului [88 CE] (JO L 83, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 41) cuprinde următoarele definiții:

„(a) «ajutor» înseamnă orice măsură care îndeplinește toate criteriile prevăzute la articolul [87] alineatul (1) [CE];

(b) «ajutor existent» înseamnă:

(i) [...] orice ajutor care a existat înainte de intrarea în vigoare a tratatului în aceste state membre, respectiv schemele de ajutor și ajutoarele individuale puse în aplicare anterior și care se aplică și ulterior intrării în vigoare a tratatului;

(ii) ajutorul autorizat, respectiv schemele de ajutor și ajutoarele individuale care au fost autorizate de Comisie sau Consiliu;

[...]

- (c) «ajutor nou» înseamnă orice ajutor, respectiv orice schemă de ajutor și orice ajutor individual care nu este ajutor existent, inclusiv modificările ajutoarelor existente;

[...]

- (f) «ajutor ilegal» înseamnă un ajutor de stat nou, pus în aplicare cu încălcarea condițiilor prevăzute la articolul [88] alineatul (3) [CE];

[...]”

- 7 La 15 noiembrie 2001, Comisia Comunităților Europene a publicat Comunicarea 2001/C 320/04 privind aplicarea normelor privind ajutoarele de stat serviciilor publice de radiodifuziune (JO C 320, p. 5, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 19, denumită în continuare „Comunicarea privind radiodifuziunea”), în care a enunțat principiile pe care le va urma în aplicarea articolului 86 alineatul (2) CE și a articolului 87 CE în ceea ce privește finanțarea de către stat a organismelor publice de radiodifuziune.

Istoricul cauzei

- 8 După ce a primit mai multe plângeri în 2002 și în 2003, în special de la radiodifuziunile private olandeze care susțineau, în esență, că sistemul de finanțare a radiodifuziunilor publice din Țările de Jos constituia un ajutor incompatibil cu piața comună, Comisia a solicitat informații suplimentare Regatului Țărilor de Jos. Aceste informații au condus la inițierea, prin decizia din 3 februarie 2004, a procedurii oficiale de investigare

potrivit articolului 88 alineatul (2) CE (JO C 61, p. 8, denumită în continuare „decizia de inițiere”).

- 9 La finalul procedurii oficiale de investigare, Comisia a adoptat, la 22 iunie 2006, Decizia 2008/136/CE privind finanțarea ad-hoc a radiodifuziunilor publice din Țările de Jos C 2/2004 (ex NN 170/2003) (JO 2008, L 49, p. 1, denumită în continuare „decizia atacată”).

- 10 În decizia atacată, Comisia a descris în mod detaliat sistemul de radiodifuziune publică din Țările de Jos, în special actorii și finanțarea acestuia.

- 11 Comisia a arătat astfel că, în afara radiodifuziunilor comerciale, operau diferite radiodifuziuni publice. Comisia a precizat că, printre acestea din urmă, Nederlandse Omroep Stichting (NOS) (Asociația Olandeză de Radioteleviziune), reclamantă în cauza T-237/06, juca un dublu rol. Pe de o parte, aceasta este o radiodifuziune publică ce activează sub numele NOS RTV (denumită în continuare „NOS RTV”). Pe de altă parte, consiliul său de administrație, care operează sub numele de Publieke Omroep (Radiodifuziunea Publică, denumită în continuare „PO”), este însărcinat, potrivit articolului 16 din Mediawet (Legea privind mass-media, Stb. 1987, nr. 249), să coordoneze ansamblul sistemului de radiodifuziune publică [considerentul (13) al deciziei atacate].

- 12 Comisia a indicat de asemenea, în decizia atacată, că principalele resurse financiare ale radiodifuziunilor publice, inclusiv ale NOS, în cele două funcții ale sale, erau finanțările anuale primite de la stat. Radiodifuziunile publice sunt autorizate să constituie rezerve pentru a absorbi fluctuațiile bugetare. Începând din 1994, acestea primesc de asemenea finanțări ad-hoc, la care se referă decizia atacată. La punctul III al

deciziei atacate, acestea sunt evaluate conform reglementărilor privind ajutorul de stat.

- 13 La finalul examinării calificării drept ajutor de stat, în special conform criteriilor stabilite prin Hotărârea Curții din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, Rec., p. I-7747, denumită în continuare „Hotărârea Altmark”), Comisia a concluzionat că finanțările ad-hoc constituiau un ajutor de stat în sensul articolului 87 alineatul (1) CE (punctul 6 din decizia atacată).
- 14 Pe baza anumitor caracteristici ale finanțărilor ad-hoc [considerentul (109) al deciziei atacate], Comisia a ajuns apoi, în considerentul (111) al deciziei atacate, la concluzia că finanțările ad-hoc trebuiau să fie considerate drept un ajutor nou.
- 15 La punctul 8 din decizia atacată, Comisia a finalizat examinarea compatibilității finanțărilor ad-hoc conform articolului 86 alineatul (2) CE prin constatarea că unele radiodifuziuni fuseseră compensate excedentar, iar profiturile au fost transferate de regulă către rezervele pentru programe [considerentul (141) al deciziei atacate]. Întrucât o parte a acestor rezerve a fost transferată în 2005 către PO, Comisia a considerat de asemenea acest transfer, care a mărit compensarea excedentară, drept o finanțare ad-hoc [considerentul (146) al deciziei atacate].
- 16 După ce a evaluat compensarea PO, Comisia a concluzionat, la punctul 9 din decizia atacată, că PO primise o compensare excedentară care trebuia să fie recuperată de la NOS pentru funcțiile pe care le îndeplinește în calitate de PO [considerentul (178) al deciziei atacate]. Această concluzie este urmată de dispozitivul următor, în versiunea autentică în limba olandeză:

„Articolul 1

1. Ajutorul de stat ad-hoc pe care [Regatul] Țăril[or] de Jos l-[a] acordat NOS pentru funcțiile pe care le îndeplinește în calitate de PO nu este compatibil cu piața comună.

2. Ajutorul de stat ad-hoc incompatibil se va recupera de la NOS. Suma ce va fi recuperată este de 76,327 milioane de euro, plus dobândă.

3. Ajutorul de stat ad-hoc acordat de Țările de Jos radiodifuziunilor publice individuale este compatibil cu piața comună dacă, în măsura în care respectivul ajutor are drept rezultat compensarea excedentară [a] misiunii de serviciu public, surplusul se păstrează într-o rezervă pentru destinații speciale, a cărei valoare nu depășește 10 % din bugetul anual al radiodifuziunii, și cu condiția ca respectarea acestei limite să fie monitorizată în mod regulat de [Regatul] Țăril[or] de Jos.

Articolul 2

1. [Regatul] Țăril[or] de Jos v[a] lua toate măsurile necesare pentru a recupera de la PO ajutorul menționat la articolul 1 și pus [deja] la dispoziție beneficiarului în mod ilegal.

2. Recuperarea va intra în vigoare fără întârziere [...]

3. Dobânda ce trebuie să fie recuperată în temeiul alineatului 2 va fi calculată în conformitate cu procedurile prevăzute în articolele 9 și 11 din Regulamentul (CE) nr. 794/2004 [...]

Articolul 3

[Regatul] Țăril[or] de Jos [va] inform[a] Comisia, în decurs de două luni de la comunicarea prezentei decizii, cu privire la măsurile pe care deja le-a luat și pe care intenționează să le ia pentru a o respecta [...]

Articolul 4

Prezenta decizie se adresează Regatului Țărilor de Jos.”

Procedura și concluziile părților

- ¹⁷ Prin cererile introductive depuse la grefa Tribunalului la 30 august și, respectiv, la 4 septembrie 2006 și înregistrate cu referințele T-231/06 și, respectiv, T-237/06, Regatul Țărilor de Jos, pe de o parte, și NOS, pe de altă parte, au introdus prezentele acțiuni.

18 În cauza T-231/06, Regatul Țărilor de Jos solicită Tribunalului:

- anularea deciziei atacate, cu excepția articolului 1 alineatul (3);

- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

19 Comisia solicită Tribunalului:

- respingerea acțiunii;

- obligarea Regatului Țărilor de Jos la plata cheltuielilor de judecată.

20 În cauza T-237/06, NOS solicită Tribunalului:

- anularea deciziei atacate, în special a articolului 1 alineatele (1) și (2) și a articolelor 2 și 3, precum și a considerațiilor pe care se bazează acestea, și, în orice caz, anularea în parte a acesteia;

- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

21 Comisia solicită Tribunalului:

- respingerea acțiunii;

- obligarea NOS la plata cheltuielilor de judecată.

22 Potrivit articolului 51 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, prin Decizia din 9 iunie 2009, Tribunalul a trimis prezentele cauze Camerei întâi extinse, a cărei compunere a fost modificată, ca urmare a împiedicării unuia dintre membrii săi, prin Decizia președintelui Tribunalului din 22 iunie 2009.

23 Prin Ordonanța președintelui Camerei întâi extinse, pronunțată la 17 decembrie 2009, după ascultarea părților, cauzele T-231/06 și T-237/06 au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii orale și în vederea pronunțării hotărârii, potrivit articolului 50 din Regulamentul de procedură.

24 Pledoariile părților și răspunsurile lor la întrebările adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 10 martie 2010.

În drept

25 În susținerea acțiunii sale în cauza T-231/06, Regatul Țărilor de Jos invocă trei motive. Primul motiv este întemeiat pe o încălcare a dreptului la apărare, al doilea motiv este întemeiat pe calificarea eronată drept ajutoare noi a finanțărilor ad-hoc și al treilea motiv, invocat în subsidiar, este întemeiat pe erori și pe o lipsă de motivare

în legătură cu calculul compensării excedentare și al cuantumului ajutorului a cărui recuperare este dispusă.

²⁶ În susținerea acțiunii sale în cauza T-237/06, NOS invocă șase motive. Primul motiv este întemeiat pe o eroare de apreciere și pe o motivare insuficientă legate de calificarea drept ajutoare noi a finanțărilor ad-hoc. Al doilea motiv se întemeiază pe o motivare insuficientă și pe aplicarea eronată a Hotărârii Altmark, punctul 13 de mai sus, în locul Protocolului de la Amsterdam. Al treilea motiv este întemeiat pe încălcări legate de inexistența unei legături între finanțările ad-hoc și compensarea excedentară invocată. Prin intermediul celui de al patrulea motiv, constituit din trei aspecte, NOS invocă absența anumitor elemente constitutive ale unui ajutor de stat și o lipsă de motivare. Al cincilea motiv al NOS este întemeiat pe un control insuficient al proporționalității. Al șaselea motiv se întemeiază pe o încălcare a articolului 88 alineatul (2) CE și a dreptului la apărare.

²⁷ Primul motiv invocat de Regatul Țărilor de Jos și al șaselea motiv al NOS, întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare și a articolului 88 alineatul (2) CE, trebuie examinate împreună. Ulterior vor trebui examinate al doilea și al patrulea motiv ale NOS, privind calificarea drept ajutor de stat și aplicarea Hotărârii Altmark, punctul 13 de mai sus, înainte de a efectua analiza grupată a celui de al doilea motiv al Regatului Țărilor de Jos și a primului motiv al NOS, privind calificarea eronată drept ajutoare noi a măsurilor în cauză. În sfârșit, examinarea se va termina cu analiza celui de al treilea motiv al reclamantelor și a celui de al cincilea motiv al NOS, privind calculul compensării excedentare și proporționalitatea ajutorului.

Cu privire la încălcarea dreptului la apărare și a articolului 88 alineatul (2) CE

Argumentele părților

- 28 Atât Regatul Țărilor de Jos, cât și NOS (denumite în continuare, împreună, „reclamantele”) invocă, în esență, încălcarea de către Comisie a articolului 88 alineatul (2) CE și a dreptului lor la apărare în măsura în care decizia atacată se îndepărtează substanțial de decizia de inițiere în mai multe privințe.
- 29 În primul rând, potrivit reclamantelor, Comisia nu a abordat în mod explicit în decizia de inițiere problema finanțării diferitelor radiodifuziuni publice. Decizia atacată ar examina în schimb veniturile și activitățile anexă ale acestor radiodifuziuni, precum și rezervele lor estimate.
- 30 În al doilea rând, reclamantele arată că metoda de calcul al compensării excedentare și elementele luate în considerare în decizia de inițiere diferă de cele reținute în decizia atacată.
- 31 NOS adaugă că Comisia a extins, în decizia atacată, perioada acoperită de procedura oficială de investigare. Din moment ce Comisia ar fi indicat în decizia de inițiere că perioada examinată nu privea decât anii 1992-2002, aceasta ar fi trebuit să se limiteze la investigarea acestei perioade în decizia atacată.

- 32 În sfârșit, NOS invocă faptul că modificările intervenite între decizia de inițiere și decizia atacată constituie cu atât mai mult o încălcare a dreptului său la apărare cu cât Comisia i-a refuzat cererile de reuniuni și de acces la dosar.
- 33 Comisia contestă argumentarea reclamantelor.

Aprecierea Tribunalului

- 34 Potrivit unei jurisprudențe constante, respectarea dreptului la apărare în orice procedură deschisă împotriva unei persoane și care se poate încheia printr-un act cauzator de prejudiciu pentru aceasta din urmă constituie un principiu fundamental de drept comunitar și trebuie asigurată, chiar și în lipsa unei reglementări specifice. Acest principiu impune ca persoana împotriva căreia Comisia a inițiat o procedură administrativă să fi fost în măsură, în cursul acestei proceduri, să își facă în mod util cunoscut punctul de vedere cu privire la realitatea și la relevanța faptelor și a circumstanțelor invocate și cu privire la documentele reținute de Comisie în sprijinul afirmației acesteia că a avut loc o încălcare a dreptului comunitar (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 22 octombrie 2008, TV 2/Danmark și alții/Comisia, T-309/04, T-317/04, T-329/04 și T-336/04, Rep., p. II-2935, punctul 136 și jurisprudența citată).
- 35 Pe de o parte, procedura de control al ajutoarelor de stat este, ținând cont de structura sa generală, o procedură deschisă față de statul membru responsabil, conform obligațiilor sale comunitare, de acordarea ajutorului. Astfel, pentru a respecta dreptul la apărare, în măsura în care acest stat membru nu a avut posibilitatea să comenteze anumite informații, Comisia nu poate să le rețină în decizia sa împotriva acestui stat

(a se vedea Hotărârea Curții din 24 septembrie 2002, Falck și Acciaierie di Bolzano/Comisia, C-74/00 P și C-75/00 P, Rec., p. I-7869, punctul 81 și jurisprudența citată).

- 36 Pe de altă parte, în legătură cu drepturile întreprinderilor beneficiare ale unor ajutoare de stat, este necesar să se evidențieze că procedura administrativă în materie de ajutoare de stat este inițiată numai împotriva statului membru în cauză. Întreprinderile beneficiare ale ajutoarelor sunt considerate numai părți interesate în această procedură. Prin urmare, părțile interesate, precum în speță NOS, departe de a se putea prevala de dreptul la apărare recunoscut persoanelor împotriva cărora se inițiază o procedură, dispun exclusiv de dreptul de a fi asociate unei proceduri administrative în măsura corespunzătoare, ținând cont de circumstanțele specifice cauzei (a se vedea în acest sens Hotărârea TV2/Danmark și alții/Comisia, punctul 34 de mai sus, punctul 137 și jurisprudența citată).
- 37 Pe de altă parte, trebuie amintit că, potrivit articolului 6 din Regulamentul nr. 659/1999, în cazul în care Comisia decide deschiderea procedurii oficiale de investigare, decizia de deschidere se poate limita să recapituleze elementele relevante de fapt și de drept, să includă o evaluare preliminară a Comisiei cu privire la caracterul de ajutor de stat al măsurii propuse, prin care se urmărește să se stabilească dacă aceasta prezintă caracter de ajutor, și să expună motivele care dau naștere la îndoieli privind compatibilitatea acesteia cu piața comună (a se vedea Hotărârea TV2/Danmark și alții/Comisia, punctul 34 de mai sus, punctul 138 și jurisprudența citată).
- 38 Decizia de inițiere trebuie, așadar, să dea posibilitatea persoanelor interesate să participe în mod eficient la procedura oficială de investigare, în cadrul căreia vor putea să își susțină argumentele. În acest scop, este suficient ca persoanele interesate să cunoască raționamentul care a determinat Comisia să considere în mod provizoriu că măsura respectivă poate constitui un ajutor nou incompatibil cu piața comună (a se vedea Hotărârea TV2/Danmark și alții/Comisia, punctul 34 de mai sus, punctul 139 și jurisprudența citată).

- 39 În lumina jurisprudenței care precedă și, prin urmare, potrivit poziției diferite a statului membru în cauză și a persoanelor interesate în legătură cu dreptul la apărare în cadrul unei proceduri oficiale de investigare, trebuie să se examineze argumentația reclamantelor potrivit căreia decizia atacată s-ar îndepărta de decizia de inițiere, cu urmarea că dreptul la apărare al Regatului Țărilor de Jos și drepturile mai limitate de care NOS dispune în calitatea sa de persoană interesată au fost încălcate.
- 40 În primul rând, în ceea ce privește argumentul potrivit căruia Comisia ar fi examinat situația financiară individuală a radiodifuziunilor publice în mod mai aprofundat în decizia atacată decât în decizia de inițiere, trebuie arătat, mai întâi, că reiese din decizia de inițiere, și în special din titlul său, că aceasta avea ca obiect măsurile ad-hoc privind radiodifuziunile publice olandeze și Nederlandse Omroepproductie Bedrijf (Organizația de Radiodifuziune din Țările de Jos, denumită în continuare „NOB”).
- 41 În plus, întrucât Comisia nu dispunea, în stadiul deciziei de inițiere, de informații precise privind o eventuală compensare excedentară în legătură cu fiecare dintre radiodifuziunile publice, dar estima că acestea beneficiaseră în ansamblul lor de o compensare excedentară, Comisia nu putea decât să inițieze procedura oficială de investigare pentru a-și clarifica îndoielile în această privință. Examinarea eventualelor ajutoare acordate sistemului de radiodifuziune publică implica în mod necesar o examinare individuală a fiecărei radiodifuziuni publice.
- 42 Prin urmare, nu se poate reproșa Comisiei că nu a specificat în decizia de inițiere că va examina individual situația financiară a fiecărei radiodifuziuni publice.

- 43 NOS cunoștea și raționamentul care a condus Comisia să considere în mod provizoriu că măsura în cauză putea constitui un ajutor nou și a avut posibilitatea să își susțină argumentele, în sensul jurisprudenței citate la punctul 38 de mai sus.
- 44 În ceea ce privește Regatul Țărilor de Jos, trebuie să se considere, având în vedere cerințele impuse de jurisprudența în materia respectării dreptului la apărare al statelor membre, că dreptul său la apărare nu a fost încălcat în această privință. Astfel, contrar celor susținute de Regatul Țărilor de Jos, chiar dacă se presupune că investigația a fost extinsă, acesta a fost în măsură să reacționeze la furnizarea de date individuale și la luarea în considerare a acestora, de către Comisie, până în 2005. Astfel, reiese din dosar că Comisia i-a solicitat informații suplimentare privind rezervele individuale ale diferitelor radiodifuziuni prin scrisoarea din 22 decembrie 2005. Regatul Țărilor de Jos a răspuns prin scrisoarea din 3 februarie 2006, aceasta conținând 18 pagini de observații detaliate privind scrisoarea Comisiei din 22 decembrie 2005. Aceste informații au făcut obiectul unei discuții între Comisie și autoritățile olandeze la 14 februarie 2006. În scrisoarea din 3 februarie 2006, acestea din urmă au declarat în mod explicit că au constatat cu satisfacție faptul că investigația Comisiei va acoperi și anii 2002-2005 inclusiv. Decizia atacată fiind adoptată de Comisie la 22 iunie 2006, autoritățile olandeze au avut posibilitatea să comenteze, și au comentat efectiv, luarea în considerare a acestor date.
- 45 Astfel, argumentația reclamantelor în această privință nu este întemeiată și prima critică trebuie să fie, prin urmare, respinsă.
- 46 În al doilea rând, în legătură cu argumentul potrivit căruia, în decizia de inițiere, metoda de calcul al compensării excedentare și cifrele reținute ar fi diferite de cele utilizate în decizia atacată, trebuie să se arate că, în stadiul deciziei de inițiere, Comisia s-a limitat să constate că sumele disponibile în Fonds Omroep Reserve (Fondul de

rezerve pentru radiodifuziune, denumit în continuare „FOR”) și în rezervele pentru programe ale radiodifuziunilor publice constituiau o indicație a suprafinanțării costurilor nete ale misiunii lor de serviciu public și că, pe baza cifrelor cumulate adoptate în 2001, un cuantum total al finanțărilor ad-hoc de 110 milioane de euro nu a fost utilizat [considerentul (105) al deciziei de inițiere].

47 Or, în decizia atacată, pe baza cifrelor individuale ale radiodifuziunilor publice pentru perioada 1994-2005 pe care le-a obținut în cursul procedurii oficiale de investigare, Comisia constată două elemente. Pe de o parte, în legătură cu radiodifuziunile publice, cuantumul individual al rezervelor lor nu depășește 10 % din bugetul lor anual după transferul unei părți din rezervele lor către PO [considerentele (146)-(149) ale deciziei atacate]. Pe de altă parte, în ceea ce privește PO, cuantumul total al ajutoarelor pe care le-a primit, ajutoare noi și ajutoare existente cumulate, și pe care le-a transferat în rezerve în perioada 1994-2005 atinge 98,365 milioane de euro, respectiv numai un cuantum de 76,327 milioane de euro trebuie să fie recuperat în cadrul procedurii ajutoarelor noi, această sumă provenind de la FOR pentru 33,870 milioane de euro și din transferul rezervelor radiodifuziunilor publice în 2005 pentru 42,457 milioane de euro [considerentele (153) și (154) ale deciziei atacate].

48 Decizia atacată diferă, așadar, de cea de inițiere prin faptul că Comisia a utilizat cifrele definitive și individualizate furnizate de autoritățile olandeze pentru o perioadă mergând până în 2005, că aceasta a luat în considerare transferul rezervelor radiodifuziunilor publice către PO intervenit în 2005, după adoptarea deciziei de inițiere, și că nu a luat în considerare în calculul cuantumului ajutorului de recuperat decât sumele provenite din finanțări pe care le considera drept ajutoare noi.

49 Totuși, aceste diferențe rezultă din datele furnizate Comisiei și dintr-o operațiune intervenită ulterior deciziei de inițiere și în cadrul procedurii oficiale de investigare, care permite aprofundarea și clarificarea întrebărilor ridicate în decizia de inițiere.

Comisia nu putea, așadar, să țină cont de acestea în decizia de inițiere, dar trebuia să le ia în considerare cu ocazia adoptării deciziei atacate.

- 50 În plus, rezultă din articolul 7 din Regulamentul nr. 659/1999 că, la finalul procedurii oficiale de investigare, analiza Comisiei poate să fi evoluat, întrucât aceasta poate decide în cele din urmă că măsura nu constituie un ajutor sau că îndoielile privind compatibilitatea sa au fost eliminate. Rezultă că decizia finală poate prezenta anumite divergențe față de decizia de inițiere, fără ca acest fapt să vicieze totuși decizia finală (Hotărârea Tribunalului din 4 martie 2009, Italia/Comisia, T-424/05, nepublicată în Repertoriu, punctul 69).
- 51 În sfârșit, în ceea ce privește mai precis argumentația Regatului Țărilor de Jos în această privință, reiese din scrisoarea Comisiei din 22 decembrie 2005 și din anexa 1 la această scrisoare coroborată cu Comunicarea privind radiodifuziunea că autoritățile olandeze au fost în măsură cel puțin de la această dată să înțeleagă metoda care va fi utilizată de Comisie pentru a calcula compensarea excedentară. Autoritățile olandeze au putut, așadar, să invoce în mod util dreptul lor la apărare.
- 52 În consecință, trebuie respinsă a doua critică invocată de reclamante.
- 53 În al treilea rând, în legătură cu argumentul prezentat de NOS potrivit căruia Comisia ar fi trebuit să se limiteze, în decizia atacată, la examinarea finanțărilor ad-hoc pentru perioada 1992-2002 pe care le-ar fi reținut în decizia de inițiere, trebuie în prealabil să se observe că, în considerentul (140) al deciziei atacate, Comisia a indicat în mod expres că aceasta privea finanțările ad-hoc efectuate începând din 1994 și acoperirea

perioada până în 2005. Comisia a arătat de asemenea că, pe de o parte, deși decizia de inițiere cuprinde procedura începând din 1992, radiodifuziunile publice primiseră o primă plată a finanțărilor ad-hoc numai din anul 1994 [considerentul (10) al deciziei atacate] și, pe de altă parte, Comisia nu dispunea de cifre definitive decât până în anul 2005, ceea ce ar justifica faptul că aceasta nu a luat în considerare cifrele furnizate de Regatul Țărilor de Jos pentru 2006 [considerentele (10) și (139) ale deciziei atacate].

54 Or, trebuie arătat mai întâi că, în considerentul (4) al deciziei de inițiere, Comisia a indicat în mod expres că procedura oficială de investigare privea perioada ce începea în 1992. Decizia de inițiere nu implica, așadar, o limitare temporală în privința sfârșitului perioadei vizate.

55 În plus, argumentul potrivit căruia Comisia nu a făcut, în decizia de inițiere, decât constatări privind perioada 1992-2002 nu este întemeiat, întrucât reiese din considerentul (47) al deciziei de inițiere că Comisia a luat în considerare anumite cifre specifice pentru perioada 2001-2006. Cu titlu suplimentar, un asemenea argument este, în plus, inoperant, întrucât Comisia nu a exclus deloc în decizia de inițiere împrejurarea că examinarea sa putea să vizeze anii ulteriori lui 2002.

56 Așadar, trebuie să fie respins argumentul întemeiat pe extinderea perioadei vizate în decizia atacată, invocat de NOS.

57 În al patrulea rând, în ceea ce privește argumentul NOS potrivit căruia aceasta nu a avut ocazia să își prezinte Comisiei poziția în cadrul unei reuniuni, trebuie mai întâi să se arate că NOS afirmă că Comisia a aprobat transferul rezervelor radiodifuziunilor publice către PO „în cadrul reuniunii din 28 iunie 2005 dintre reprezentanții

NOS și [membrul Comisiei însărcinat cu probleme] de concurență”. NOS a participat, așadar, la reuniunea menționată din 28 iunie 2005, în plus față de cea din 14 februarie 2006, despre care a afirmat, cu toate acestea, că nu echivalează cu o procedură contradictorie. În această privință, trebuie adăugat că, în calitate de parte interesată, NOS nu poate în niciun caz să invoce dreptul la apărare recunoscut statului membru în cauză (a se vedea jurisprudența citată la punctul 36 de mai sus).

- 58 Apoi, trebuie să se constate că, astfel cum subliniază Comisia, NOS i-a trimis o scrisoare la 21 aprilie 2004, în care afirmă că prezintă, ca „parte direct interesată” și în special în numele radiodifuziunilor publice, observațiile sale în urma deciziei de inițiere. NOS a adresat de asemenea, prin scrisoarea din 8 martie 2005, o cerere de clarificări Comisiei.
- 59 În consecință, în afară de faptul că NOS era citată în decizia de inițiere, aceasta a fost asociată procedurii, potrivit jurisprudenței citate la punctul 36 de mai sus.
- 60 În sfârșit, în măsura în care NOS susține că cererea sa de acces la dosar a fost refuzată, este suficient să se observe că nu aduce nicio dovadă în susținerea unei asemenea cereri și nici a unui asemenea refuz.
- 61 Prin urmare, Comisia nu a încălcat articolul 88 alineatul (2) CE și nici dreptul la apărare al Regatului Țărilor de Jos și drepturile mai limitate pe care le are NOS în calitate sa de parte interesată, astfel încât trebuie respinse primul motiv al Regatului Țărilor de Jos și al șaselea motiv al NOS.

Cu privire la calificarea eronată drept ajutoare de stat a finanțărilor ad-hoc

- ⁶² NOS contestă în diferite privințe și în mai multe motive, a căror examinare trebuie făcută împreună, evaluarea finanțărilor ad-hoc conform normelor în materie de ajutoare de stat efectuată de Comisie în decizia atacată. În al patrulea motiv, NOS invocă, într-un prim aspect, calificarea eronată drept resurse de stat a veniturilor Coproductiefonds Binnenlandse Omroep (Fondul de coproducție, denumit în continuare „CoBo”), într-un al doilea aspect, lipsa calității de întreprindere a NOS în funcțiile sale de PO și, într-un al treilea aspect, lipsa denaturării concurenței, precum și nemotivarea în această privință. Prin intermediul celui de al doilea motiv, NOS contestă interpretarea și aplicarea Hotărârii Altmark, punctul 13 de mai sus, pe care o realizează Comisia în cadrul examinării avantajului economic al finanțărilor ad-hoc și invocă de asemenea nemotivarea în această privință.

Cu privire la calificarea eronată drept resurse de stat a veniturilor CoBo provenite din drepturile de autor

— Argumentele părților

- ⁶³ Potrivit NOS, plata drepturilor de autor de către operatorii de cablu belgieni și germani constituie o sursă de finanțare independentă a misiunii de serviciu public. NOS afirmă că, în dreptul olandez, participarea radiodifuziunii publice la transmiterea prin cablu a programelor sale în străinătate este considerată o activitate anexă. Sumele

plătite ar fi în mod evident fonduri de origine privată, iar nu resurse de stat în sensul articolului 87 alineatul (1) CE.

- 64 NOS susține că sumele plătite în temeiul drepturilor de autor de operatorii de cablu străini sunt depuse prin grija sa la CoBo, care este administrat de radiodifuziunile publice. Faptul că autoritățile supun utilizarea acestor fonduri anumitor condiții nu ar schimba cu nimic caracterul privat al provenienței lor.
- 65 Comisia consideră că acest motiv este inoperant, întrucât PO nu a primit nicio finanțare provenind de la CoBo. Pe de altă parte, aceasta contestă caracterul privat al fondurilor CoBo.

— Aprecierea Tribunalului

- 66 Întrucât NOS a precizat în cadrul ședinței, ca răspuns la o întrebare adresată de Tribunal, că prin concluziile sale în anulare nu viza articolul 1 alineatul (3) din decizia atacată, trebuie să se constate că primul aspect al celui de al patrulea motiv este inoperant.
- 67 Astfel, NOS solicită anularea articolului 1 alineatele (1) și (2) din decizia atacată, declarând ajutorul de stat acordat NOS în funcțiile sale de PO drept incompatibil cu piața comună și dispunând recuperarea de la acesta. Or, reiese din considerentul (45) al deciziei atacate și din tabelul care figurează în cuprinsul considerentului (152) al acesteia că PO nu a primit nicio plată de la CoBo. Fondurile CoBo nu intră, așadar, în calculul ajutorului de stat pe care l-ar fi primit PO și a cărui recuperare se dispune.

- 68 Prin urmare, trebuie să fie respins primul aspect al celui de al patrulea motiv invocat de NOS.

Cu privire la lipsa calității de întreprindere a NOS în funcțiile sale de PO

— Argumentele părților

- 69 Deși recunoaște că are calitatea de întreprindere în cadrul activităților sale legate de programele de radiodifuziune, NOS susține că nu constituie o întreprindere, în sensul articolului 87 alineatul (1) CE, în cadrul îndeplinirii activităților sale de gestionar și de coordonator al sistemului de radiodifuziune publică. Distincția dintre aceste două tipuri de activități ar reieși cu claritate din articolul 16 din Mediawet și din existența unei contabilități separate pentru fiecare.
- 70 Astfel, decizia atacată ar fi viciată, întrucât Comisia nu ar fi procedat la o examinare suficientă a faptelor, ar fi calificat în mod eronat NOS drept întreprindere, ar fi interpretat în mod eronat articolele 87 CE și 88 CE și și-ar fi motivat în mod insuficient aprecierea potrivit căreia NOS ar fi beneficiat, în calitate de întreprindere, de o compensare excedentară. Potrivit NOS, activitățile sale de gestionar și de coordonator al sistemului de radiodifuziune publică nu sunt activități comerciale care se derulează pe piață. În această privință, NOS face trimitere la decizia autorității olandeze de concurență din 29 septembrie 2005, în cazul 5059/NOS-NOB, în care respectiva autoritate ar fi considerat că activitățile de radiodifuziune ale NOS constituiau activități

comerciale, dar că NOS nu avea calitatea de întreprindere în exercitarea misiunilor de interes general care i-au fost atribuite prin lege.

- 71 NOS observă că, astfel cum reiese din jurisprudență, instituțiile publice sau entitățile care sunt legate de acestea pot fi întreprinderi în sensul articolului 87 alineatul (1) CE în măsura în care exercită activități comerciale, dar nu ar fi întreprinderi pentru activitățile legate de executarea misiunilor lor desemnate prin lege.
- 72 Astfel, NOS nu ar fi primit suma de 33,8 milioane de euro din finanțări ad-hoc în calitate de întreprindere, întrucât aceste plăți ar privi misiunile pe care trebuie să le îndeplinească potrivit Mediawet. NOS ar putea fi considerată, așadar, în această privință, drept o asociație de întreprinderi în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, dar acest lucru nu ar fi suficient totuși pentru a-i conferi calitatea de întreprindere.
- 73 Ca urmare a transferului lor către PO, rezervele constituite de radiodifuziunile publice și-ar fi pierdut caracterul de ajutor de stat care favorizează o întreprindere. NOS ar fi primit aceste sume ca administrator al activităților de serviciu public și ar putea să dispună de ele potrivit legii.
- 74 Pe de altă parte, NOS susține că niciuna dintre sarcinile enumerate de Comisie în înscrisurile sale în legătură cu activitățile sale de administrare și de coordonare a sistemului de radiodifuziune publică nu implică obligativitatea considerării acesteia drept o întreprindere care furnizează bunuri sau servicii pe o piață. În această privință, potrivit jurisprudenței, Comisia ar fi trebuit să examineze care erau activitățile din care NOS obținea venituri, precum și natura acestora.

- 75 Mai întâi, cu ocazia vânzării de drepturi asupra programelor către operatorii de cablu străini sau în raport cu distribuția prin satelit, NOS nu ar acționa ca o entitate independentă, ci ar constitui un intermediar administrativ care protejează interesele terților, care sunt organizațiile de radiodifuziune publică.
- 76 Apoi, perceperea dobânzilor, a veniturilor din chirii, precum și a dividendelor ar fi legată de gestiunea financiară a NOS, în același temei ca orice altă instituție publică.
- 77 În sfârșit, activitățile de retransmisie ale NOS nu ar fi legate de activitățile sale de gestiune și de coordonare a radiodifuziunii publice.
- 78 Comisia contestă argumentația NOS.

— Aprecierea Tribunalului

- 79 Trebuie amintit în prealabil că obligația de motivare constituie o normă fundamentală de procedură care trebuie diferențiată de problema temeiniciei motivării, aceasta din urmă ținând de legalitatea pe fond a actului litigios (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 18 ianuarie 2005, Confédération nationale du Crédit mutuel/Comisia, T-93/02, Rec., p. II-143, punctul 67 și jurisprudența citată).

- 80 Motivarea impusă la articolul 253 CE trebuie să fie adaptată naturii actului în cauză și trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției autoare a actului, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temerurile măsurii luate, iar instanței competente, să exercite controlul. Cerința motivării trebuie apreciată în funcție de împrejurările cauzei, în special de conținutul actului, de natura motivelor invocate și de interesul de a primi explicații propriu destinatarului sau altor persoane vizate în mod direct și individual de acest act. Nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, în măsura în care problema dacă motivarea unui act respectă condițiile impuse la articolul 253 CE trebuie să fie apreciată nu numai prin prisma modului de redactare, ci și în funcție de contextul său, precum și de ansamblul de norme juridice care guvernează materia respectivă (Hotărârea Curții din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink's France, C-367/95 P, Rec., p. I-1719, punctul 63, și Hotărârea TV 2/Danmark și alții/Comisia, punctul 34 de mai sus, punctul 178).
- 81 Potrivit titlului său, decizia atacată privește finanțarea ad-hoc a radiodifuziunilor publice olandeze, a căror calitate de întreprinderi nu este contestată. La punctul 2 din decizia atacată, Comisia a descris în mod detaliat ansamblul sistemului de radiodifuziune publică, începând cu actorii săi. Comisia a inclus NOS în această descriere, atât ca NOS RTV, cât și ca PO (a se vedea punctul 11 de mai sus).
- 82 Comisia a examinat sursele de finanțare ale acestor actori, inclusiv pe cele ale NOS în dubla sa funcție [considerentul (14) al deciziei atacate], și a constatat că aceștia primeau cu titlu principal plăți anuale din partea statului, li se permitea să constituie anumite rezerve și primiseră, în plus, plăți ad-hoc începând cu anul 1994 [considerentul (33) al deciziei atacate].
- 83 În descrierea plăților ad-hoc, la punctul 2.3.3 din decizia atacată, Comisia a examinat plățile ce provin din FOR [considerentele (39)-(42) ale deciziei atacate]. Comisia a arătat că aceste fonduri erau destinate finanțării unor inițiative specifice ale PO și

pentru a permite acordarea unui impuls calitativ, îmbunătățirea programării și realizarea de investiții în radiodifuziunile publice. Comisia a precizat că, în 2005, sistemul de servicii de radiodifuziune publică primise o sumă de 191,2 milioane de euro din FOR, din care 157,4 milioane de euro fuseseră transferate către radiodifuziunile publice și 33,8 milioane de euro către PO [considerentul (42) al deciziei atacate].

- ⁸⁴ Comisia a evaluat apoi, conform normelor în materia ajutoarelor de stat, aceste finanțări ad-hoc, inclusiv cele plătite de FOR către PO. Astfel, suma de 191,2 milioane, amintită în considerentul (87) al deciziei atacate, include suma de 33,8 milioane plătită către PO (a se vedea punctul 83 de mai sus).
- ⁸⁵ Comisia a verificat, în special în raport cu aceste plăți ce provin din FOR, existența resurselor de stat (punctul 6.1 din decizia atacată) și a unui avantaj economic (punctul 6.2 din decizia atacată). Apoi, Comisia a examinat criteriile privind denaturarea concurenței (punctul 6.3 din decizia atacată) și obstacolele în calea comerțului dintre statele membre (punctul 6.4 din decizia atacată), acest lucru tot din perspectiva actorilor din sistemul de radiodifuziune publică. În considerentul (105) al deciziei atacate, Comisia a concluzionat, în legătură cu finanțarea ad-hoc, că exista un ajutor de stat în favoarea radiodifuziunilor publice, așadar, inclusiv în favoarea NOS.
- ⁸⁶ Radiodifuziunile publice având, potrivit Comisiei și, pe de altă parte, potrivit autorităților olandeze [a se vedea, în legătură cu acestea din urmă, considerentul (76) al deciziei atacate], o misiune de serviciu public, compatibilitatea acestor finanțări ad-hoc cu articolul 86 alineatul (2) CE a fost examinată ulterior, la punctul 8 din decizia atacată.

- 87 În cadrul aprecierii compensării primite de diferitele radiodifuziuni publice, Comisia a constatat că 14 dintre acestea beneficiaseră de compensări excedentare în perioada 1994-2005, care au fost în general integrate în rezervele pentru programe [considerentele (141) și (146) ale deciziei atacate].
- 88 În acest cadru și în această etapă a examinării, Comisia a arătat că, în 2005, o parte din aceste rezerve fuseseră transferate către PO, ceea ce redusese compensarea totală acordată radiodifuziunilor publice individuale, măbind în același timp compensarea excedentară a PO [considerentul (146) al deciziei atacate]. Aceasta este calculată de Comisie pe baza contabilității separate a PO. Astfel, Comisia a indicat că, deși NOS RTV și PO erau părți ale unei singure persoane juridice și prezentau conturi consolidate, niciuna dintre acestea nu putea avea sub nicio formă acces la fondurile celeilalte [considerentul (151) al deciziei atacate].
- 89 Reiese din tabelul care figurează în cuprinsul considerentului (152) al deciziei atacate că finanțările ad-hoc ale PO a căror restituire se cere sunt finanțările provenite din FOR, luate în calcul în cadrul examinării calificării drept ajutoare de stat (a se vedea punctele 83-85 de mai sus), și transferul de rezerve (a se vedea punctul 87 de mai sus), inclus de asemenea în finanțările ad-hoc [considerentul (146) al deciziei atacate].
- 90 Contrar susținerilor NOS, Comisia a procedat, așadar, la o examinare suficientă a faptelor și și-a motivat corespunzător cerințelor legale concluziile privind existența finanțărilor ad-hoc care constituie un ajutor de stat în beneficiul radiodifuziunilor publice, inclusiv al NOS, și a unei compensări excedentare a misiunii sale de serviciu public numai în legătură cu NOS, pentru funcțiile pe care le îndeplinește în calitate de PO, trebuind, prin urmare, să fie recuperat de la aceasta [articolul 1 alineatele (1) și (2) din decizia atacată, în versiunea lingvistică autentică].

- 91 În ceea ce privește temeinicia motivării, NOS susține în mod eronat că aceasta nu constituie o întreprindere în calitatea sa de PO.
- 92 Potrivit unei jurisprudențe constante, în contextul dreptului concurenței, noțiunea de întreprindere cuprinde orice entitate care exercită o activitate economică, independent de statutul juridic al acestei entități și de modul său de finanțare. În această privință, reiese dintr-o jurisprudență de asemenea constantă că reprezintă o activitate economică orice activitate care constă în oferirea de bunuri sau de servicii pe o anumită piață (a se vedea Hotărârea Curții din 12 septembrie 2000, Pavlov și alții, C-180/98-C-184/98, Rec., p. I-6451, punctele 74 și 75 și jurisprudența citată).
- 93 Trebuie amintit de asemenea că, potrivit jurisprudenței Curții, nu prezintă un caracter economic, care să justifice aplicarea normelor privind concurența din tratat, activitățile legate de exercitarea prerogativelor de putere publică (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 19 ianuarie 1994, SAT Fluggesellschaft, C-364/92, Rec., p. I-43, punctul 30, și Hotărârea Curții din 26 martie 2009, Selex Sistemi Integrati/Comisia și Eurocontrol, C-113/07 P, Rep., p. I-2207, punctul 70).
- 94 De asemenea, Curtea a hotărât deja că faptul că unei entități i-au fost încredințate anumite misiuni de interes general nu se poate opune considerării activităților în cauză drept activități economice (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 25 octombrie 2001, Ambulanz Glöckner, C-475/99, Rec., p. I-8089, punctul 21, și Hotărârea din 23 martie 2006, Enirisorse, C-237/04, Rec., p. I-2843, punctul 34).
- 95 Pentru a determina dacă, în speță, activitățile NOS sunt cele ale unei întreprinderi în sensul tratatului, trebuie stabilită natura acestor activități (a se vedea în acest sens Hotărârea SAT Fluggesellschaft, punctul 93 de mai sus, punctul 19).

- 96 Astfel cum Tribunalul a arătat deja la punctele 11 și 81 de mai sus, NOS are în primul rând un rol de radiodifuziune publică, în legătură cu care nu se contestă că este o întreprindere, chiar dacă are ca sarcină o misiune de serviciu public.
- 97 Al doilea rol al NOS este îndeplinit de consiliul său de administrație, PO. Prin intermediul acestuia, NOS are ca sarcină, printre altele, stimularea cooperării dintre radiodifuziunile publice, coordonarea celor trei canale de televiziune publică și prezentarea, de două ori pe an, în fața Autorității pentru mijloacele de informare în masă, a unor rapoarte privind activitățile radiodifuziunilor publice [considerentul (13) al deciziei atacate și articolul 16 din Mediawet]. Pe de altă parte, Regatul Țărilor de Jos a indicat în ședință că PO nu trebuia să fie văzut ca o entitate independentă de radiodifuziunile publice. PO administrează și coordonează ansamblul sistemului și, pentru a examina modul de finanțare, este necesar să fie luat în considerare sistemul de radiodifuziune publică în ansamblul său, din care face parte PO.
- 98 Or, în primul rând, în exercitarea acestei funcții de coordonare și de administrare a radiodifuziunilor publice, NOS nu poate fi asimilată unei autorități publice care acționează în exercițiul puterii publice.
- 99 Astfel, pe de o parte, o asemenea activitate de coordonare și de administrare nu implică exercitarea puterii publice. NOS nu furnizează în rest niciun element de natură să demonstreze faptul că PO exercită activități de putere publică. Pe de altă parte, potrivit jurisprudenței citate la punctul 94 de mai sus, simplul fapt că i-au fost încredințate NOS anumite misiuni de interes general nu se poate opune considerării activităților în cauză drept activități economice. NOS nu demonstrează nici că misiunile sale de interes general nu au caracter economic.

- 100 Pe de altă parte, această activitate de coordonare și de administrare încredințată NOS este limitată la radiodifuziunile publice și are legătură cu activitatea lor economică de oferire și de difuzare a programelor de televiziune, deși mai multe radiodifuziuni comerciale operează la nivel național [considerentul (18) al deciziei atacate].
- 101 Astfel cum arată Comisia în răspunsul său la întrebările scrise ale Tribunalului, activitățile de coordonare exercitate de NOS, prin intermediul PO, nu sunt diferite de cele exercitate de o întreprindere comercială față de posturile sale comerciale. Existența mai multor radiodifuziuni publice face necesară o coordonare la un nivel central. NOS îndeplinește, așadar, misiuni care, în lipsa acesteia, ar trebui să fie îndeplinite de înseși întreprinderile în cauză sau pe care acestea din urmă ar trebui cel puțin să le organizeze sau să le plătească.
- 102 În al doilea rând, reiese din tabelul 4 care figurează în cuprinsul considerentului (152) al deciziei atacate că PO are și venituri ce provin din activități comerciale, care au atins cuantumul total deloc neglijabil de 133,7 milioane de euro în perioada vizată. Din scrisoarea din 24 februarie 2006 adresată Comisiei de autoritățile olandeze rezultă că PO obține venituri, printre altele, din vânzarea de drepturi de difuzare către operatorii de cablu belgieni și germani, din difuzarea prin satelit, din diferite forme de promovare, precum și din furnizarea de servicii către radiodifuziuni sau către terți și că încasează, printre altele, dobânzi, chirii, dividende și comisioane de gestiune.
- 103 NOS nu contestă existența acestor venituri, dar consideră că nu acționează decât ca un intermediar administrativ, în special pentru vânzarea drepturilor asupra programelor către operatorii de cablu belgieni și germani. În această privință, în primul rând, calitatea de intermediar în care și-ar exercita NOS această activitate de vânzare de drepturi nu poate avea drept efect ca activitatea menționată să își piardă natura economică (a se vedea jurisprudența citată la punctul 92 de mai sus). În al doilea rând, însăși activitatea de intermediar al operatorilor economici constituie o activitate economică.

- 104 În sfârșit, contrar susținerilor NOS, în decizia din 29 septembrie 2005, autoritatea olandeză de concurență nu s-a pronunțat cu privire la calitatea de întreprindere a NOS în exercitarea misiunilor sale de interes general. După ce a amintit calitatea de întreprindere care exercită activități economice a NOS, autoritatea a considerat că redevența încasată de NOS pentru activitățile sale de radiodifuziune (NOS RTV) putea fi considerată drept o cifră de afaceri.
- 105 În consecință, chiar considerată separat, activitatea NOS în exercitarea funcțiilor de PO constituie o activitate economică în sensul jurisprudenței citate anterior. Prin urmare, în decizia atacată, Comisia a considerat în mod întemeiat NOS o întreprindere, în special în scopul aplicării normelor în materia ajutoarelor de stat (articolul 87 CE), deși aceasta își exercită dubla funcție în cadrul unei misiuni de serviciu public.
- 106 Întrucât niciunul dintre argumentele invocate de NOS nu este întemeiat, trebuie respins al doilea aspect al celui de al patrulea motiv.

Cu privire la lipsa denaturării concurenței și la nemotivare în această privință

— Argumentele părților

- 107 NOS susține că aprecierea Comisiei potrivit căreia finanțările ad-hoc pot denatura concurența este insuficient motivată, parțial eronată și în contradicție cu alte constatări ale Comisiei din decizia atacată.

- 108 În primul rând, în cererea sa introductivă, NOS susține, în această privință, că motivarea deciziei atacate este circulară. În plus, Comisia ar lăsa să se înțeleagă în mod eronat că, din moment ce există un ajutor de stat, denaturarea concurenței este stabilită în mod automat. În sfârșit, Comisia nu ar fi indicat, potrivit jurisprudenței, modul în care măsurile în cauză ar putea denatura concurența.
- 109 Pe de altă parte, NOS arată că în mod eronat a considerat Comisia că în speță avusese loc o denaturare a concurenței. Existența unei compensări excedentare nu ar însemna în speță că sumele excedentare primite ar fi putut să fie consacrate altor scopuri decât cele de îndeplinire a misiunii sale de serviciu public și ar fi denaturat astfel concurența pe alte piețe. În consecință, Comisia ar fi trebuit să stabilească dacă și în ce măsură concurența fusese denaturată pe piață prin faptul constituirii de rezerve.
- 110 În sfârșit, aprecierea Comisiei potrivit căreia ar exista o denaturare a concurenței ar fi în contradicție cu afirmația din cuprinsul considerentului (155) și următoarelor ale deciziei atacate potrivit căreia nu ar exista comportamente anticoncurențiale pe cele trei piețe importante pe care se află în concurență radiodifuziunile publice și radiodifuziunile private.
- 111 În al doilea rând, în memoriul său în replică, NOS arată că, astfel cum a subliniat Comisia în înscrisurile sale, trebuie să se țină cont, pentru a determina dacă un ajutor este existent sau nou, de temeiul juridic al măsurii, de eventualele modificări ale măsurii și de aspectul dacă aceste modificări transformă măsura inițială într-o nouă măsură. Or, Comisia nu ar fi aplicat în mod corect aceste trei criterii.

- 112 Comisia contestă argumentația NOS. În plus, aceasta observă că argumentația dezvoltată de NOS în memoriul său în replică nu are legătură cu titlul celui de al treilea aspect al celui de al patrulea motiv și cu argumentația prezentată în acest cadru în cererea introductivă.

— Aprecierea Tribunalului

- 113 În prealabil, trebuie arătat că argumentarea pe care NOS o dezvoltă în memoriul său în replică, în cadrul acestui al treilea aspect al celui de al patrulea motiv, privește calificarea drept ajutor nou, obiect al primului motiv, și nu poate fi calificată drept motiv autonom în raport cu primul motiv. Această argumentație nu are legătură cu cea pe care NOS a expus-o în cererea introductivă și cu titlul acestui aspect. Prin urmare, examinarea aspectului menționat al celui de al patrulea motiv invocat de NOS trebuie limitată la pretinsa lipsă a denaturării concurenței și la nemotivarea deciziei atacate în această privință, iar pentru restul aspectului trebuie să se facă trimitere la punctele 159-198 de mai jos (a se vedea în special punctele 176-180 de mai jos, privind distincția dintre ajutorul existent și ajutorul nou, și punctele 182-188 de mai jos, privind elementele caracteristice ale ajutorului nou în speță).
- 114 În ceea ce privește nemotivarea invocată, în descrierea detaliată a sistemului de radiodifuziune publică, Comisia arată, în considerentul (18) al deciziei atacate, că, pe lângă radiodifuziunile publice naționale, mai există câteva radiodifuziuni comerciale care operează la nivel național. În rest, acestea din urmă au adresat plângeri Comisiei, susținând că sistemul de finanțare publică pus în aplicare pentru radiodifuziunile publice olandeze constituia un ajutor de stat ilegal în sensul articolului 87 alineatul (1) CE [considerentul (1) al deciziei atacate].

- 115 Decizia atacată conține punctul 6.3, intitulat „Denaturarea concurenței”, al cărei unic considerent are următorul cuprins:

„Avantajul conferit de finanțarea ad-hoc, transferurile către fondul CoBo și furnizarea de facilități tehnice gratuite radiodifuziunilor publice din Țările de Jos nu sunt disponibile pentru nicio altă întreprindere într-o situație similară. Dat fiind faptul că se denaturează concurența oricând ajutorul de stat consolidează poziția unei întreprinderi în raport cu alte întreprinderi concurente, acest avantaj poate denatura concurența dintre radiodifuziunile publice și alte întreprinderi.”

- 116 La punctul 6.4 din decizia atacată, Comisia a examinat în continuare influența finanțărilor ad-hoc asupra comerțului dintre statele membre. După ce a făcut trimiteri la jurisprudența aplicabilă și la comunicarea privind radiodifuziunea, Comisia a expus, în considerentul (103) al deciziei atacate, următoarele:

„În situația de față, radiodifuziunile publice din Țările de Jos sunt ele însele active pe piața internațională. Datorită calității de membru al Uniunii Europene de Radiodifuziune, acestea pot face schimb de programe de televiziune și pot participa la sistemul Eurovision. În plus, programele lor se transmit în Belgia și în Germania. Mai mult, radiodifuziunile publice din Țările de Jos se află în concurență directă cu radiodifuziunile comerciale care operează pe piața internațională de radiodifuziune și care au o structură a acționariatului internațională.”

- 117 Trebuie să se constate, așadar, că, spre deosebire de cele susținute de NOS, decizia atacată cuprinde cu privire la acest punct o motivare care permite NOS să înțeleagă raționamentul Comisiei și să își asigure apărarea, iar Tribunalului să își exercite controlul (a se vedea jurisprudența citată la punctul 80 de mai sus). Potrivit Comisiei,

avantajul susceptibil să denatureze concurența acordat radiodifuziunilor publice, printre care și NOS, inclusiv în exercitarea funcțiilor sale de PO, se manifestă în raport cu concurenții lor, respectiv radiodifuziunile comerciale.

- 118 În măsura în care NOS contestă, pe de altă parte, temeinicia unei astfel de motivări (a se vedea jurisprudența citată la punctul 79 de mai sus), invocând lipsa denaturării concurenței în speță, trebuie amintit, în primul rând, că articolul 87 alineatul (1) CE interzice ajutoarele acordate de state care denaturează sau „amenință să denatureze concurența” prin favorizarea anumitor întreprinderi. Riscul sau amenințarea de a denatura concurența sunt, așadar, suficiente. Comisia nu trebuie să demonstreze efectul real al ajutoarelor deja acordate (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 23 februarie 2006, Atzeni și alții, C-346/03 și C-529/03, Rec., p. I-1875, punctul 74). În speță, Comisia nu trebuia, așadar, să demonstreze că beneficiarii măsurilor în cauză, și anume radiodifuziunile publice, inclusiv NOS în dubla sa funcție, au utilizat fondurile încasate în alte scopuri, denaturând concurența.
- 119 În al doilea rând, potrivit unei jurisprudențe constante, ajutoarele care urmăresc să scutească o întreprindere de costurile pe care ar fi trebuit în mod normal să le suporte în cadrul gestionării sale curente sau al activităților sale normale denaturează în principiu condițiile de concurență (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 8 iunie 1995, Siemens/Comisia, T-459/93, Rec., p. II-1675, punctele 48 și 77 și jurisprudența citată, Hotărârea din 30 aprilie 1998, Vlaamse Gewest/Comisia, T-214/95, Rec., p. II-717, punctul 43, și Hotărârea din 23 noiembrie 2006, Ter Lembeek/Comisia, T-217/02, Rec., p. II-4483, punctul 177).
- 120 Or, finanțarea acordată NOS, fie ca PO, fie ca NOS RTV, o scutește de anumite costuri de exploatare pe care ar fi trebuit să le suporte în mod normal, astfel cum arată Comisia în considerentul (93) al deciziei atacate. Faptul că NOS i-a fost încredințată o misiune de serviciu public și își exercită funcțiile potrivit dispozițiilor care reglementează această misiune nu poate în sine îndepărta riscul de denaturare a concurenței în raport cu celelalte întreprinderi, fără a lipsi de orice efect util articolele 86 CE-88 CE, după cum susține Comisia. În temeiul articolului 86 alineatul (2) CE, întreprinderile

care au sarcina de a gestiona serviciile de interes economic general se supun normelor tratatului, în special regulilor de concurență. Misiunea de serviciu public poate astfel să facă obiectul unei compensări excedentare de către statul membru în cauză, care, din momentul în care este stabilită, determină ea însăși un risc de denaturare pe o piață care, precum cea a radiodifuziunii, este deschisă concurenței.

- 121 Pe de altă parte, în legătură cu argumentul potrivit căruia constatarea unei denaturări a concurenței în considerentul (100) al deciziei atacate ar fi contradictorie concluziilor Comisiei privind lipsa unor comportamente anticoncurențiale, trebuie să se sublinieze că analiza efectului asupra concurenței (punctul 6.3 al deciziei atacate) se situează în cadrul examinării existenței unui ajutor în sensul articolului 87 alineatul (1) CE (punctul 6 din decizia atacată). În schimb, comportamentul anticoncurențial al radiodifuziunilor publice face obiectul punctului 8.5 din decizia atacată în cadrul examinării compatibilității măsurilor în cauză conform articolului 86 alineatul (2) CE.
- 122 Or, reiese cu claritate că jurisprudența operează o distincție între problema calificării unei măsuri drept ajutor de stat și cea a compatibilității sale cu piața comună (Hotărârea Tribunalului din 11 martie 2009, TF1/Comisia, T-354/05, Rep., p. II-471, punctul 134). Astfel, în decizia atacată, Comisia a verificat în mod întemeiat, într-o primă etapă, dacă în speță erau îndeplinite condițiile impuse de articolul 87 alineatul (1) CE pentru ca măsura în cauză să poată fi calificată drept ajutor de stat, inclusiv, așadar, capacitatea sa de a denatura concurența, și a examinat, într-o a doua etapă, dacă derogarea prevăzută la articolul 86 alineatul (2) CE era aplicabilă în speță. În acest din urmă cadru, și potrivit Protocolului de la Amsterdam, trebuie să se verifice în special dacă radiodifuziunile publice au un comportament anticoncurențial pe piețele comerciale, care nu este necesar pentru îndeplinirea misiunii lor de serviciu public (a se vedea în această privință punctele 211-218 de mai jos).

- ¹²³ Lipsa identificării unor practici anticoncurențiale precise în cadrul examinării proporționalității acestei compensări nu este, așadar, contradictorie cu constatările Comisiei în materie de denaturare a concurenței în scopul calificării drept ajutoare de stat a finanțărilor ad-hoc. Astfel, nu este mai puțin adevărat că aceste finanțări sunt susceptibile să denatureze concurența în sensul articolului 87 CE, astfel cum arată Comisia în considerentul (100) al deciziei atacate.
- ¹²⁴ Așadar, al treilea aspect al celui de al patrulea motiv invocat de NOS trebuie să fie respins.

Cu privire la interpretarea și la aplicarea eronată a Hotărârii Altmark, punctul 13 de mai sus, și la motivarea insuficientă a deciziei atacate în această privință

— Argumentele părților

- ¹²⁵ NOS arată, în esență, că aprecierea Comisiei potrivit căreia finanțările ad-hoc constituie un ajutor nou se bazează pe o interpretare și pe o aplicare eronată a Hotărârii Altmark, punctul 13 de mai sus, precum și pe o motivare insuficientă.
- ¹²⁶ În primul rând, potrivit NOS, Comisia a considerat în mod eronat că Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus, era aplicabilă în prezenta cauză.

- 127 Astfel, Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus, ar defini condițiile care permit unei instanțe naționale să stabilească dacă un ajutor ar fi trebuit sau nu ar fi trebuit să fie notificat Comisiei, dar nu ar fi cadrul juridic adecvat pentru a determina dacă o măsură constituie sau nu constituie un ajutor de stat, ceea ce ar fi o problemă pur materială.
- 128 În plus, Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus, ar impune înainte de toate condiții de ordin procedural. Astfel, în ceea ce privește condiția potrivit căreia compensarea costurilor serviciului public trebuie să fie determinată în prealabil prin intermediul unor criterii fixe, se poate dovedi totuși că o măsură care nu îndeplinește această condiție nu constituie, cu toate acestea, un ajutor de stat în cazul în care compensarea acordată nu depășește costurile serviciului public. În mod similar, astfel cum ar reieși din Comunicarea 97/C 209/03 a Comisiei privind elementele de ajutor de stat în vânzările de terenuri și clădiri de către autoritățile publice (JO 1997, C 209, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 56), condiția ca vânzarea să fi fost făcută printr-un mecanism de atribuire nu ar fi decât de natură pur procedurală.
- 129 Pe de altă parte, Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus, s-ar referi la situații în care un operator privat își asumă ocazional obligații de serviciu public, aceste obligații prezentând un caracter limitat și fiind „readuse” pe piață cu o anumită regularitate. Or, în prezenta cauză, sistemul olandez de radiodifuziune publică ar fi diferit în măsura în care ar fi vorba despre un sistem de finanțare permanent. Așadar, nu ar fi vorba despre o atribuire sau despre o comparație cu un operator comercial eficace.
- 130 În al doilea rând, NOS arată că, în lumina Protocolului de la Amsterdam, care este o sursă de drept primar, Comisia ar fi trebuit să aprecieze în prealabil existența unui ajutor de stat. În temeiul protocolului menționat, nu ar putea exista un ajutor de stat decât în prezența unei compensări excedentare care afectează concurența într-o măsură contrară interesului comunitar. În consecință, finanțările ad-hoc primite de NOS

nu ar putea fi considerate ajutoare de stat, iar Comisia ar fi făcut astfel o interpretare eronată a articolelor 87 CE și 88 CE.

- 131 Nu ar putea exista un ajutor de stat în lipsa unui avantaj, independent de problema dacă sunt sau nu sunt îndeplinite condițiile stabilite în Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus, astfel cum reiese din Decizia 2005/842/CE a Comisiei din 28 noiembrie 2005 privind aplicarea articolului 86 alineatul (2) [CE] la ajutorul de stat, sub forma compensației pentru obligația de serviciu public, acordat anumitor întreprinderi cărora le-a fost încredințată prestarea unui serviciu de interes economic general (JO L 312, p. 67, Ediție specială, 08/vol. 2, p. 186).
- 132 În sfârșit, NOS subliniază că Comisia concluzionează în mod eronat, referindu-se la Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus, că furnizarea de servicii tehnice de către NOB în beneficiul radiodifuziunilor publice constituie un ajutor de stat, deși NOB beneficiază de o compensare acordată de stat pentru furnizarea serviciilor menționate, această compensare fiind suportată din resursele pe care statul le pune la dispoziția NOS.
- 133 În al treilea rând, NOS susține că Comisia nu și-a motivat suficient aprecierea din cuprinsul considerentului (96) al deciziei atacate, potrivit căreia finanțările provenite din FOR, fondurile de contrapartidă și contribuțiile din fondul CoBo nu se bazează pe obiective stabilite în prealabil și pe criterii transparente.
- 134 Comisia contestă argumentația NOS, precizând că nu a înțeles bine obiectul motivului din cauza lipsei de claritate a argumentelor invocate.

— Aprecierea Tribunalului

- ¹³⁵ În prealabil trebuie respins ca inoperant argumentul NOS privind furnizarea de servicii tehnice de către NOB în beneficiul radiodifuziunilor publice. Astfel, rezultă din considerentul (137) al deciziei atacate că Comisia a considerat că nu era necesar să includă această măsură în calculele sale. Astfel, aceasta nu intră în calcul în evaluarea compensării excedentare în legătură cu radiodifuziunile publice și *a fortiori* nici în cuantumul compensării excedentare primite de PO, singura vizată de anularea solicitată.
- ¹³⁶ În legătură, în primul rând, cu motivarea deciziei atacate privind Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus, Comisia arată, în considerentul (93) al deciziei menționate, că finanțările ad-hoc oferă un avantaj economic radiodifuziunilor publice din Țările de Jos, în sensul că aceste măsuri le scutesc de anumite costuri de exploatare pe care în mod normal ar trebui să le suporte.
- ¹³⁷ În continuare, la punctul 6.2.1 din decizia atacată, intitulat „Aplicabilitatea hotărârii judecătorești în cauza Altmark”, Comisia răspunde la argumentul autorităților olandeze și al radiodifuziunilor potrivit căruia finanțările ad-hoc ar constitui o compensare pentru costurile nete privind achitarea de misiunea de serviciu public. În ultima teză a considerentului (94) al deciziei atacate se indică faptul că acest lucru ar însemna că finanțările ad-hoc nu oferă un avantaj radiodifuziunilor publice și nu constituie ajutor, în conformitate cu condițiile enunțate în Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus.

- 138 Comisia enumeră, așadar, în considerentul (95) al deciziei atacate, condițiile care trebuie să fie îndeplinite potrivit Hotărârii Altmark, punctul 13 de mai sus, pentru ca măsurile de stat care compensează costul net suplimentar al unui serviciu de interes economic general (SIEG) să nu constituie un ajutor de stat.
- 139 În sfârșit, în considerentele (96)-(98) ale deciziei atacate, Comisia își motivează concluzia, care figurează în considerentul (99) al acestei decizii, potrivit căreia ultimele trei dintre aceste condiții nu sunt îndeplinite în speță.
- 140 În primul rând, potrivit Comisiei, transferul fondurilor din FOR, al fondurilor de contrapartidă, precum și contribuția financiară din fondul CoBo nu se bazează pe parametri obiectivi și transparenți, stabiliți în prealabil. În al doilea rând, nici măsurile financiare ad-hoc, nici plățile din fondul CoBo nu ar lua în considerare toate încasările relevante ale radiodifuziunilor publice și nu ar include măsurile necesare de salvagardare pentru a exclude compensarea excedentară. În consecință, finanțarea ad-hoc chiar ar fi avut drept rezultat o compensare excedentară considerabilă. În al treilea rând, radiodifuziunile publice din Țările de Jos nu ar fi fost alese în calitate de furnizori de servicii de interes economic general pe baza unei cereri de ofertă. Nu s-ar fi efectuat, pe de altă parte, nicio analiză pentru a garanta că nivelul compensării s-a determinat pe baza unei analize a costurilor pe care o întreprindere obișnuită, bine gestionată și care dispune de mijloace de producție adecvate pentru a putea îndeplini cerințele necesare în domeniul serviciilor publice le-ar fi suportat la îndeplinirea respectivelor obligații.
- 141 Trebuie să se constate, așadar, că, spre deosebire de susținerile NOS, în circumstanțele cauzei și în special având în vedere conținutul deciziei atacate și în particular descrierile pe care aceasta le conține ale diferitelor finanțări vizate în considerentele (35)-(45) ale acesteia, motivarea deciziei menționate permite persoanelor interesate

să ia cunoștință de justificările concluziilor Comisiei privind nerespectarea în speță a criteriilor desprinse din Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus, iar Tribunalului să își exercite controlul.

- ¹⁴² Comisia a expus, în decizia atacată, într-un mod suficient de clar faptele și considerațiile juridice care au o importanță esențială în structura deciziei în această privință (a se vedea în acest sens Hotărârea Ter Lembeek/Comisia, punctul 119 de mai sus, punctul 246).
- ¹⁴³ În al doilea rând, în legătură cu argumentul invocat de NOS în cererea introductivă, potrivit căruia condițiile desprinse din Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus, s-ar adresa exclusiv instanței naționale, acesta nu are niciun temei juridic și nu își găsește nicio bază în hotărârea citată anterior.
- ¹⁴⁴ Astfel, reiese în mod clar din cuprinsul punctelor 87-94 din Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus, că principiile care sunt enunțate de Curte în aceasta sunt de aplicare generală, chiar dacă sunt formulate în cadrul unei proceduri preliminare inițiate de o instanță națională. Curtea nu a limitat principiul enunțat în Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus, la respectiva cauză, nu a rezervat aplicarea sa instanței naționale și nici nu a exclus aplicarea sa în cazul sectorului radiodifuziunii publice.
- ¹⁴⁵ În Hotărârea TF1/Comisia, punctul 122 de mai sus (punctul 130), Tribunalul a precizat că rezultă din termenii lipsiți de orice ambiguitate ai Hotărârii Altmark, punctul 13 de mai sus, că cele patru condiții pe care le enunță au ca unic obiect să califice măsura în cauză drept ajutor de stat și, mai exact, să stabilească existența unui avantaj.

- ¹⁴⁶ O intervenție a statului care nu îndeplinește una sau mai multe dintre aceste condiții trebuie considerată ajutor de stat în sensul articolului 87 alineatul (1) CE (Hotărârea TF1/Comisia, punctul 122 de mai sus, punctul 129).
- ¹⁴⁷ Întrucât autoritățile olandeze și radiodifuziunile publice au susținut în mod expres în speță că finanțările ad-hoc constituiau pentru acestea din urmă o compensare pentru costurile nete privind achitarea de misiunea de serviciu public, Comisia a verificat, în mod întemeiat și fără să săvârșească o eroare de apreciere, în cadrul examinării avantajului economic, dacă în speță erau îndeplinite condițiile enunțate în Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus.
- ¹⁴⁸ Trebuie să se arate de asemenea că, deși contestă aplicarea în prezenta cauză a Hotărârii Altmark, punctul 13 de mai sus, NOS nu pune sub semnul întrebării concluzia Comisiei, enunțată în considerentul (99) al deciziei atacate, potrivit căreia condițiile din Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus, nu sunt îndeplinite. NOS nu prezintă niciun element de natură să respingă justificările furnizate de Comisie în considerentele (96)-(98) ale deciziei atacate.
- ¹⁴⁹ În al treilea rând, în ceea ce privește Protocolul de la Amsterdam, trebuie subliniat, pe de o parte, că nu exclude ca finanțările serviciului public de radiodifuziune să poată constitui un ajutor de stat. Astfel, acesta prevede că dispozițiile tratatului nu aduc atingere competenței statelor membre de a participa la finanțarea serviciului public de radiodifuziune în măsura în care finanțarea se acordă organismelor de radiodifuziune cu scopul ca acestea să își îndeplinească misiunea de serviciu public așa cum a fost ea conferită, definită și organizată de fiecare stat membru și în măsura în care finanțarea respectivă nu aduce atingere condițiilor schimburilor și concurenței în Comunitate într-o măsură care ar fi contrară interesului comun, fiind de la sine înțeles că realizarea mandatului acestui serviciu public trebuie să fie luată în considerare. NOS nu poate susține, așadar, că Protocolul de la Amsterdam elimină aplicarea normelor

privind concurența și interzice Comisiei să verifice dacă finanțările ad-hoc aduc un avantaj economic radiodifuziunilor publice din Țările de Jos, întemeindu-se pe criteriile definite de Curte în Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus.

- 150 Pe de altă parte, Comisia nu contestă rolul fundamental al Protocolului de la Amsterdam în aprecierea unei finanțări acordate organismelor de radiodifuziune în scopul îndeplinirii misiunii lor de serviciu public. În rest, Comisia face referire la acesta în considerentul (122) al deciziei atacate, care figurează la punctul 8 din aceasta, intitulat „Compatibilitatea ajutorului în sensul articolului 86 alineatul (2) din Tratatul CE”. Comisia a efectuat această examinare întemeindu-se de asemenea pe jurisprudență [considerentele (113) și (114) ale deciziei atacate] și pe Comunicarea privind radiodifuziunea, care face trimitere în special la Protocolul de la Amsterdam. Astfel, nu se poate afirma că acest protocol nu a fost luat în considerare de către Comisie.
- 151 În al patrulea rând, în legătură cu Decizia 2005/842, nici aceasta nu acreditează mai mult teza potrivit căreia Comisia ar fi făcut, în speță, o aplicare eronată a Hotărârii Altmark, punctul 13 de mai sus.
- 152 Astfel, potrivit considerentului (5) al Deciziei 2005/842:

„În cazul în care sunt îndeplinite [cele patru criterii ale Hotărârii Altmark], compensația pentru servicii publice nu constituie ajutor de stat, iar dispozițiile articolelor 87 [CE] și 88 [CE] nu se aplică. În cazul în care statele membre nu respectă criteriile menționate anterior și în cazul în care criteriile generale de aplicare ale articolului 87 alineatul (1) [CE] sunt îndeplinite, compensația pentru serviciul public constituie ajutor de stat care se supune dispozițiilor articolelor 73 [CE], 86 [CE], 87 [CE] și 88

[CE]. Prin urmare, prezenta decizie ar trebui să se aplice numai compensației pentru serviciu public, în măsura în care aceasta constituie ajutor de stat.”

- 153 În plus, articolul 1 din Decizia 2005/842 prevede că aceasta are ca obiect stabilirea condițiilor în care ajutorul de stat sub forma compensației pentru serviciu public acordate anumitor întreprinderi cărora le-a fost încredințată prestarea unui serviciu de interes economic general trebuie considerat compatibil cu piața comună și exceptat de la obligația de notificare prevăzută la articolul 88 alineatul (3) CE.
- 154 Rezultă de aici că Decizia 2005/842 nu definește deloc ea însăși condițiile pe care compensările pentru serviciu public trebuie să le îndeplinească, în special în legătură cu avantajul procurat, pentru a se sustrage calificării drept ajutor de stat, însă se aplică, dimpotrivă, unor măsuri deja calificate drept ajutor de stat, în legătură cu care trebuie să se stabilească dacă sunt compatibile cu piața comună. În plus, contrar celor susținute de NOS, Decizia 2005/842 face trimitere în mod expres la criteriile reținute de Curte în Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus, pentru a stabili, în etapa precedentă, existența unui ajutor de stat în materie.
- 155 Prin urmare, în decizia atacată, Comisia a verificat mai întâi, în mod întemeiat, dacă criteriile reținute de Curte în Hotărârea Altmark, punctul 13 de mai sus, erau îndeplinite, pentru a stabili dacă finanțările ad-hoc constituiau un ajutor de stat, și apoi, după ce a concluzionat în sensul existenței unui ajutor de stat, a examinat compatibilitatea acestuia cu piața comună (a se vedea în acest sens Hotărârea TF1/Comisia, punctul 122 de mai sus, punctele 134-147).
- 156 În sfârșit, în ceea ce privește, în ultimul rând, argumentul pe care NOS pare să dorească să îl deducă în memoriul său în replică din trimiterea la Comunicarea 97/C 209/03 a Comisiei privind elementele de ajutor de stat în vânzările de terenuri și clădiri de către autoritățile publice, acesta este în orice caz lipsit de relevanță. Astfel, în prezenta

cauză decizia atacată vizează sectorul radiodifuziunii, iar nu pe cel al vânzării de terenuri și de clădiri. Analogia invocată nu are, prin urmare, niciun temei.

- 157 Întrucât niciunul dintre argumentele invocate de NOS în sprijinul celui de al doilea motiv nu este întemeiat, acesta trebuie să fie respins.
- 158 NOS nu a stabilit, așadar, caracterul eronat și nemotivat al concluziilor Comisiei, din decizia atacată, privind calificarea drept ajutoare de stat a finanțărilor ad-hoc.

Cu privire la calificarea eronată drept ajutoare noi a finanțărilor ad-hoc și la nemotivare în această privință

Argumentele părților

- 159 Reclamantele susțin, în esență, încălcarea de către Comisie a articolului 88 CE și a Regulamentului nr. 659/1999 prin calificarea finanțărilor ad-hoc drept ajutoare noi. Decizia atacată ar fi, în plus, insuficient motivată în această privință.
- 160 Comisia ar fi diferențiat în mod eronat finanțările ad-hoc de finanțările anuale ale statului. Pe de o parte, ca și acestea din urmă, finanțările ad-hoc nu ar corespunde unei disponibilizări automate de fonduri. Aceste două tipuri de finanțări ar fi acordate

printr-o decizie specială a ministrului competent. Pe de altă parte, atât finanțările ad-hoc, cât și finanțările anuale regulate ar fi atribuite pentru îndeplinirea unor obiective specifice, și anume, executarea de sarcini atribuite prin articolul 13c din Mediawet radiodifuziunii publice.

- 161 În primul rând, în legătură cu finanțările ad-hoc care ar fi constituite din finanțările de contrapartidă, cele provenite din FOR și din CoBo, reclamantele susțin că fac parte din sistemul de finanțare regulată a radiodifuziunilor publice. Astfel, finanțările ad-hoc ar avea aceeași sursă ca și finanțările anuale regulate, și anume, bugetul mijloacelor de informare în masă, creat înainte de 1958, și ar fi supuse acelorași norme financiare, ale căror principii sunt anterioare anului 1958. Finanțările ad-hoc nu ar fi făcut obiectul niciunei modificări substanțiale, din moment ce continuă să provină din Algemene Omroep Reserve (rezerva pentru radiodifuziune, denumită în continuare „AOR”).
- 162 Reclamantele invocă Hotărârea Curții din 9 august 1994, *Namur-Les assurances du crédit* (C-44/93, Rec., p. I-3829). Potrivit acestora, rezultă din hotărârea citată că realizarea unor activități noi de către o întreprindere care primește o finanțare în temeiul unui sistem existent trebuie să fie considerată tot un ajutor existent, iar faptul de a conferi un nou temei juridic unei finanțări nu este suficient pentru a considera că măsura în cauză constituie un ajutor nou. Ar reieși din jurisprudență că modul în care sunt puse la dispoziție fondurile nu ar fi determinant pentru a califica un ajutor drept ajutor nou sau drept ajutor existent.
- 163 Aprecierea potrivit căreia finanțările ad-hoc s-ar distinge de finanțările anuale regulate ca urmare a faptului că ar avea un temei juridic diferit ar fi inexactă din punct de vedere material.

- 164 În al doilea rând, reclamantele susțin că în mod incorect a calificat Comisia drept ajutor nou măsura care prevede restituirea unei părți din rezervele pentru programe ale radiodifuziunilor publice în beneficiul PO. Regatul Țărilor de Jos adaugă că Comisia nu a motivat suficient această calificare.
- 165 Potrivit reclamantelor, acest transfer de rezerve către PO este, prin natura sa, un ajutor existent în măsura în care aceste rezerve provin din punerea la dispoziție de fonduri publice în cadrul finanțării anuale regulate. Comisia nu ar fi stabilit că rezervele menționate provin din finanțări ad-hoc.
- 166 Pe de altă parte, NOS susține că transferul rezervelor în cauză a fost aprobat în cadrul unei reuniuni din 28 iunie 2005 între reprezentanții săi și membrul Comisiei însărcinat cu probleme de concurență.
- 167 Regatul Țărilor de Jos susține, la rândul său, că transferul rezervelor de programe către PO este o consecință a măsurii utile propuse de Comisie în cadrul procedurii privind ajutoarele existente. Ar fi astfel inacceptabil ca o asemenea măsură să poată da naștere unei noi măsuri de ajutor a cărei recuperare ar putea fi solicitată apoi de Comisie.
- 168 În al treilea rând, NOS susține că furnizarea de servicii tehnice radiodifuziunilor publice de către NOB nu constituie un ajutor de stat și că, în orice caz, aceasta nu este nouă. Această furnizare de servicii tehnice de către NOB nu ar fi gratuită.

- 169 Comisia subliniază, în primul rând, că prezintă un interes pentru litigiu numai problema dacă finanțările provenite din FOR și transferul de rezerve de programe către PO constituie ajutoare noi. Comisia contestă apoi argumentația reclamantelor în susținerea calificării drept ajutor existent a finanțărilor ad-hoc.

Aprecierea Tribunalului

- 170 Cu titlu introductiv, trebuie să fie declarate inoperante argumentele reclamantelor privind susținerea că finanțările ce provin din fondurile de contrapartidă și din CoBo nu constituie ajutoare noi. Astfel, reiese din concluziile lor (a se vedea punctele 18 și 20 de mai sus) și, în privința NOS, din precizările pe care le-a adus în această privință în ședință (a se vedea punctul 66 de mai sus), că reclamantele au limitat obiectul acțiunii lor la anularea articolului 1 alineatele (1) și (2) din decizia atacată. Aceste argumente privind finanțările provenite din fondurile de contrapartidă și din CoBo nu au, prin urmare, efect asupra soluționării litigiului, care nu are ca obiect decât finanțările ad-hoc primite de NOS în funcțiile sale de PO și a căror recuperare este solicitată, și anume, finanțările provenite din FOR și transferul rezervelor radiodifuziunilor publice [a se vedea tabelul 4 din cuprinsul considerentului (152) al deciziei atacate, considerentele (154), (178) și (179) ale deciziei atacate și articolul 1 alineatul (2) din decizia atacată]. În ceea ce privește caracterul inoperant al argumentației reclamantelor referitoare la serviciile tehnice gratuite furnizate de NOB, trebuie să se facă trimitere la punctul 135 de mai sus.
- 171 În ceea ce privește, în primul rând, motivarea deciziei atacate în privința calificării drept ajutoare noi, Comisia a descris, la punctul 2.3 din decizia atacată, diferitele surse de finanțare ale radiodifuziunilor publice, printre care finanțările anuale și finanțările ad-hoc, inclusiv cele provenite din FOR. La punctul 2.4 din decizia atacată, Comisia

a detaliat de asemenea rezervele diferitelor radiodifuziuni și a arătat, în considerentul (49) al deciziei atacate că, în anul 2005, PO a hotărât ca o parte din rezervele pentru programe să îi fie transferate de radiodifuziuni, cărora li s-a permis totuși să mențină o parte din rezerve. Comisia a adăugat că radiodifuziunile publice au transferat către PO o sumă de 42,457 milioane de euro.

172 Calificarea finanțărilor ad-hoc ca ajutoare noi face obiectul punctului 7 al deciziei atacate [considerentele (106)-(111) ale deciziei atacate]. Comisia a făcut aici distincția dintre plățile anuale realizate pe baza articolului 110 din Mediawet, care constituie un ajutor existent, și finanțările ad-hoc.

173 În considerentul (109) al deciziei atacate, Comisia a expus, în detaliu, cinci elemente care diferențiază finanțările ad-hoc de plățile anuale obișnuite și care pledează împotriva calificării lor ca ajutor existent:

— baza juridică a finanțărilor ad-hoc ar fi fost stabilită numai după intrarea în vigoare a Tratatului CE, respectiv, pentru cele relevante în cadrul prezentului litigiu, în 1998 pentru posibilitatea plăților ad-hoc din FOR către radiodifuziuni;

— plățile nu s-ar fi realizat decât începând cu anul 1994, iar cele din FOR începând numai din 1999;

— plățile ad-hoc nu ar fi plăți la care au dreptul radiodifuziunile publice, acordarea lor nu ar fi automată;

— modalitățile de transfer ar fi fost definite în protocoalele de transfer întocmite în 1999 și 2002;

— finanțarea ar fi acordată în anumite scopuri, în special pentru a impulsiona radiodifuziunile să realizeze programe mai bune, pentru a amortiza fluctuațiile din veniturile din publicitate, pentru a compensa prețurile ridicate ale drepturilor de difuzare a evenimentelor sportive și pentru a stimula coproducțiile cu radiodifuziunile din Belgia și din Germania.

¹⁷⁴ Pe de altă parte, în cadrul evaluării compensării primite de diferitele radiodifuziuni publice (punctul 8.4.1 din decizia atacată), Comisia a arătat că 14 dintre acestea au beneficiat de compensări excedentare în perioada 1994-2005 și că acestea au generat profituri de 32 de milioane de euro, care au fost transferate, de regulă, către rezervele pentru programe. În considerentul (146) al deciziei atacate, Comisia a reiterat că, în general, compensarea excedentară a fost integrată în rezervele pentru programe și a adăugat că, în 2005, PO a decis pentru prima dată că rezervele deținute de radiodifuziunile individuale ce depășesc 5-10% din bugetul anual al acestora trebuiau să fie transferate către PO. Comisia a adăugat că acest transfer era considerat de asemenea parte integrantă a măsurilor ad-hoc și era luat în considerare pentru stabilirea proporționalității compensării.

¹⁷⁵ Prin urmare, trebuie să se constate că, spre deosebire de cele susținute de NOS, decizia atacată conține o motivare detaliată a calificării drept ajutoare noi a finanțărilor ad-hoc, care, potrivit jurisprudenței, indică, în mod clar și neechivoc, raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar Tribunalului să își exercite controlul.

- 176 În al doilea rând, în ceea ce privește eroarea de apreciere pe care ar fi săvârșit-o Comisia prin calificarea finanțărilor ad-hoc drept ajutoare noi, rezultă din articolul 1 din Regulamentul nr. 659/1999 că o calificare drept ajutor existent se aplică oricărui ajutor care a existat înainte de intrarea în vigoare a Tratatului CE în statul membru în cauză și oricărui ajutor autorizat de Comisie sau de Consiliu și că trebuie considerată ajutor nou orice modificare a unui ajutor existent.
- 177 Potrivit acestui text neechivoc, nu „orice ajutor existent modificat” trebuie considerat ajutor nou, ci numai modificarea ca atare este susceptibilă să fie calificată drept ajutor nou. Așadar, numai în ipoteza în care modificarea afectează schema inițială în esența ei, această schemă se transformă într-o nouă schemă de ajutoare. Or, nu poate fi vorba despre o asemenea modificare substanțială atunci când elementul nou se poate detașa în mod clar de schema inițială (Hotărârea Tribunalului din 30 aprilie 2002, Government of Gibraltar/Comisia, T-195/01 și T-207/01, Rec., p. II-2309, punctele 109 și 111).
- 178 Articolul 88 alineatul (3) CE asimilează modificările ajutoarelor existente cu ajutoare noi în scopul evitării situației în care statele pot să se sustragă obligației de a notifica ajutoarele noi, ajungând la același rezultat prin intermediul extinderii unei scheme care a intrat deja în vigoare (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 9 octombrie 1984, Heineken Brouwerijen, 91/83 și 127/83, Rec., p. 3435, punctul 17).
- 179 În speță, este cert că numai finanțările ad-hoc, inclusiv transferul de rezerve către PO în 2005, sunt calificate drept ajutoare noi în decizia atacată [considerentele (111) și (146) ale deciziei atacate]. Comisia arată în considerentul (8) al deciziei atacate că finanțările anuale și Fondul de stimulare (Stifo) sunt evaluate în cadrul unei proceduri separate privind un ajutor existent. Schema inițială de ajutoare existente nu este, prin urmare, vizată de decizia atacată.

- 180 Dacă un ajutor poate fi calificat drept nou sau drept o modificare a unui ajutor existent, acest lucru trebuie determinat prin trimitere la dispozițiile care reglementează aceste aspecte, la condițiile și la limitele lor (a se vedea în acest sens Hotărârea Namur-Les assurances du crédit, punctul 162 de mai sus, punctul 28).
- 181 NOS invocă chiar jurisprudența ce rezultă din Hotărârea Namur-Les assurances du crédit, punctul 162 de mai sus, pentru a susține că, deși ar putea fi întemeiate, niciunul dintre elementele prezentate de Comisie în considerentul (109) al deciziei atacate (a se vedea punctul 173 de mai sus) nu ar fi determinant.
- 182 Desigur, anumite elemente ale finanțărilor ad-hoc se apropie în anumite privințe de mecanismele care au existat în trecut sau de cele ale unor plăți anuale. Nu este mai puțin adevărat că, luate împreună, elementele care caracterizează finanțările ad-hoc stabilesc caracterul lor de ajutor nou separabil de schema pusă în aplicare în 1958. Acest lucru exclude echivalarea lor cu un ajutor existent, contextul prezentei cauze neputând fi comparat cu cel al cauzei care a determinat pronunțarea Hotărârii Namur-Les assurances du crédit, punctul 162 de mai sus.
- 183 Astfel, reclamantele nu au prezentat niciun element de natură să pună sub semnul întrebării afirmațiile Comisiei potrivit cărora temeiul juridic al finanțărilor ad-hoc a fost stabilit după intrarea în vigoare a Tratatului CE și plățile, cu caracter neregulat și automat, dar care răspund, dimpotrivă, unor necesități precise, nu au fost efectuate decât începând cu 1999 în ceea ce privește prezenta cauză.
- 184 În privința FOR, deși este adevărat că reclamantele susțin că aceste finanțări continuă să facă parte din bugetul general al mijloacelor de informare în masă, ele nu contestă faptul că FOR nu a fost creat decât în 1997. Articolele 106a și 170c din Mediawet, care privesc FOR, au intrat în vigoare în 1998. Cu toate că un proiect de lege a prevăzut crearea FOR în 1953, nu este mai puțin adevărat că acest proiect de lege nu a fost adoptat.

185 Pe de altă parte, în privința susținerilor reclamantelor potrivit cărora plăți similare celor efectuate pe această bază erau deja realizate în temeiul AOR de mulți ani, trebuie să se constate că reclamantele nu stabilesc deloc caracterul eronat al afirmației Comisiei de la a doua liniuță a considerentului (109) al deciziei atacate, potrivit căreia plățile din FOR au început în 1999, și nici al celei, din cuprinsul considerentului (146) al deciziei atacate, potrivit căreia transferul în anumite condiții către PO al unei părți din rezervele deținute de radiodifuziuni a fost decis în 2005.

186 Mai precis, în ceea ce privește transferul excedentar din rezerve al unei sume de 42,457 milioane de euro către PO, reiese cu claritate din decizia atacată că Comisia a considerat că era vorba despre un ajutor nou către PO, decis pentru prima dată în 2005 și întemeiat pe articolul 109a din Mediawet, care obligă radiodifuziunile publice ale căror rezerve depășesc un minim stabilit să restituie diferența către PO, iar nu despre o finanțare anuală în sensul articolelor 101 și 110 din Mediawet.

187 Or, trebuie să se constate că acest transfer de rezerve ale radiodifuziunilor publice a intervenit efectiv pentru prima dată în 2005, în urma deciziei autorităților olandeze de a autoriza fiecare radiodifuziune publică să constituie o rezervă proprie care se ridică la maximum 5-10% din bugetul său anual. Acest transfer se întemeia pe articolul 109a din Mediawet, care a fost integrat în această legislație ulterior intrării în vigoare a tratatului. Așadar, acest transfer nu face deloc parte din finanțarea anuală în sensul articolelor 101 și 110 din Mediawet, care reglementează ajutorul existent. Pe de altă parte, din anexa la scrisoarea autorităților olandeze din 1 septembrie 2005 rezultă că necesitatea de a realiza un astfel de transfer a apărut întrucât bugetul ordinar era insuficient pentru a realiza ambițiile în materie de programare pe suporturile principale, astfel încât acest transfer îndeplinea și unele necesități precise (a se vedea de asemenea punctele 182 și 183 de mai sus). În temeiul articolului 1 din Regulamentul nr. 659/1999 și al jurisprudenței citate la punctele 177 și 180 de mai sus, acest transfer, care a redus compensarea globală de care beneficiază diferitele radiodifuziuni publice, întărind în același timp compensarea excedentară primită de PO, trebuie

să fie calificat, prin urmare, drept ajutor nou către PO, care se adaugă ajutorului existent deja încasat de acesta. În lipsa unei asemenea calificări, astfel cum evidențiază prezenta cauză, ar fi suficient ca un stat membru să procedeze la astfel de transferuri pentru a se exonera cel puțin în parte de o obligație de restituire întemeiată.

188 Prin urmare, în măsura în care, fără a contesta existența, în acest cadru, a unui ajutor de stat către PO, reclamantele invocă eventuala prezență a unei părți de ajutor existent în rezervele radiodifuziunilor publice în stadiul precedent, argumentele lor sunt inoperante (a se vedea de asemenea punctul 239 de mai jos). Astfel, chiar dacă se presupune că acest element se confirmă, ansamblul ajutorului plătit către PO nu ar fi mai puțin nou.

189 În orice caz, reclamantele nu prezintă niciun element precis, în cifre sau de altă natură, în sprijinul susținerilor lor privind prezența unei părți de ajutor existent în rezervele radiodifuziunilor publice.

190 Comisia a arătat, în considerentul (141) al deciziei atacate, că 14 radiodifuziuni publice au beneficiat de compensări excesive care au generat profituri de 32 de milioane de euro, care au fost transferate de regulă către rezervele lor pentru programe. Comisia susține, fără a fi contrazisă de reclamante, că această compensare excedentară de care beneficiază fiecare radiodifuziune a fost calculată potrivit aceleiași metode ca și cea expusă în decizia atacată pentru NOS în exercitarea funcțiilor sale de PO. În această privință, reiese din scrisoarea adresată de Comisie la 22 decembrie 2005 autorităților olandeze, și în special din tabelul din anexa I, că într-adevăr Comisia le-a solicitat să furnizeze costurile și veniturile pentru fiecare radiodifuziune pentru perioada 1994-2005, defalcând costurile nete ale activităților de serviciu public, finanțările anuale ordinare, excedentul sau deficitul eventual și, separat, diferitele finanțări ad-hoc, pentru a putea în sfârșit să calculeze compensarea excedentară eventuală. Ca și pentru PO, Comisia a fost, așadar, în măsură să calculeze, pornind de la cifrele furnizate de

autoritățile olandeze la 3 februarie 2006, compensarea excedentară de care beneficiază diferitele radiodifuziuni publice datorată finanțării ad-hoc și care a alimentat rezervele lor de programe. Or, reclamantele se limitează să afirme în mod cu totul general, și susținând lipsa totală a unor ajutoare noi, că cererea de rambursare acoperă în parte sumele plătite în timpul ajutoarelor existente, ceea ce nu poate fi suficient pentru a demonstra teza lor.

- 191 În această privință, trebuie adăugat că, deși în considerentul (153) al deciziei atacate Comisia a evaluat compensarea excedentară primită de PO pentru perioada 1994-2005 la un cuantum de 98,365 milioane de euro și a considerat-o drept un ajutor incompatibil cu piața comună, în considerentul (154) al deciziei atacate, aceasta a limitat recuperarea la o sumă de 76,327 milioane de euro, care corespunde numai finanțării ad-hoc, „care nu au fost primite în contextul măsurilor existente de ajutor”.
- 192 În mod clar, nu este vorba despre o eroare de calcul, astfel cum pretinde NOS. Aceasta răspunde, dimpotrivă, preocupării exprimate de NOS de a nu încorpora compensări excedentare de ajutoare existente în suma de recuperat. Comisia a căutat tocmai să limiteze recuperarea la ajutoarele noi reprezentate de finanțările ad-hoc, cu alte cuvinte, plățile din FOR și transferul în 2005 către PO al sumei de 42,457 milioane de euro din rezervele radiodifuziunilor. Astfel, reiese din tabelul 4 care figurează în cuprinsul considerentului (152) al deciziei atacate că suma, rotunjită, de 98,4 milioane de euro include, pe lângă 76,3 milioane de euro din finanțările ad-hoc, o compensare excedentară în cuantum de 20,7 milioane de euro primită de PO, care rezultă din diferența dintre finanțările sale anuale și necesarul său de finanțare publică. Această compensare excedentară nu este vizată de obligația de recuperare stabilită în decizia atacată.
- 193 Pe de altă parte, în măsura în care Regatul Țărilor de Jos susține că transferul rezervelor radiodifuziunilor publice către PO constituie punerea în aplicare a unei cereri a Comisiei în cadrul procedurii privind ajutoarele existente, acest argument trebuie respins ca neîntemeiat.

- 194 Astfel, în primul rând, Regatul Țărilor de Jos nu prezintă niciun element de probă în această privință.
- 195 În al doilea rând, astfel cum s-a arătat mai sus (a se vedea punctul 187), reiese din anexa la scrisoarea autorităților olandeze către Comisie din 1 septembrie 2005 că măsura de transfer al rezervelor menționate se justifică prin faptul că bugetul normal al învățământului, al culturii și al științelor era insuficient pentru a realiza ambițiile în materie de programare pe suporturile principale. Această motivare nu are legătură cu procedura privind ajutoarele existente.
- 196 În al treilea rând, PO nu constituie o autoritate de stat astfel încât transferul rezervelor amintite în beneficiul său nu echivalează cu o recuperare de către stat a acestor sume. Prin urmare, Comisia contestă în orice caz în mod întemeiat că transferul menționat poate să răspundă cererii sale în cadrul procedurii privind ajutoarele existente. În această privință, presupunând că este dovedită, eventuala reacție pozitivă a membrului Comisiei însărcinat cu probleme de concurență față de un viitor transfer al respectivelor rezerve, cu ocazia întâlnirii – informale, potrivit Comisiei – din 28 iunie 2005 cu NOS, a putut viza un transfer al acestora către statul olandez. NOS nu dovedește aprobarea de către Comisie a unui astfel de transfer către PO.
- 197 Pe de altă parte, deși este adevărat că autoritățile olandeze au putut să indice că obiectivul lor era să transfere excedentul din rezerve către AOR, care este o rezervă ce aparține statului și care face parte din bugetul mijloacelor de informare în masă, din nota de subsol nr. 62 de la considerentul (149) al deciziei atacate reiese că autoritățile olandeze s-au angajat, printr-o scrisoare din 4 mai 2006, să introducă această normă în Legea bugetului 2006 pentru a garanta aplicarea sa până la adoptarea Mediawet din 2007. Regatul Țărilor de Jos nu a prezentat niciun element de natură să demonstreze că această normă era deja aplicabilă la momentul adoptării deciziei atacate.

- 198 Prin urmare, trebuie respinse al doilea motiv al Regatului Țărilor de Jos și primul motiv al NOS, întemeiate pe calificarea eronată drept ajutoare noi a finanțărilor ad-hoc.

Cu privire la aplicarea eronată a articolului 86 alineatul (2) CE și la erorile săvârșite la calcularea presupusei compensări excedentare, precum și cu privire la nemotivare în această privință

- 199 Al treilea motiv invocat de Regatul Țărilor de Jos, în subsidiar, este constituit din trei aspecte. Prin intermediul primului aspect, Regatul Țărilor de Jos susține că Comisia a concluzionat în mod eronat în sensul existenței unei compensări excedentare, deși aceasta nu a constatat nicio denaturare efectivă a concurenței. Prin intermediul celui de al doilea aspect, Regatul Țărilor de Jos susține că Comisia a săvârșit o eroare de apreciere și nu și-a îndeplinit obligația de motivare întrucât nu a examinat dacă o parte din ajutoarele declarate incompatibile cu piața comună, în cuantum de 33,870 milioane de euro, puteau să servească în mod efectiv la compensarea excedentară a PO. Prin intermediul celui de al treilea aspect, Regatul Țărilor de Jos susține că Comisia ar fi trebuit să aplice cuantumului transferat către PO marja de toleranță de 10% pe care aceasta a aplicat-o radiodifuziunilor publice.
- 200 Prin intermediul celui de al treilea motiv, NOS susține, în esență, că Comisia a concluzionat în mod eronat în sensul existenței unei legături între finanțările ad-hoc și compensarea excedentară a cărei recuperare o dispune. De asemenea, Comisia ar fi motivat insuficient în această privință decizia atacată și ar fi interpretat în mod eronat articolele 86 CE-88 CE. Prin intermediul celui de al cincilea motiv, NOS susține că Comisia a aplicat în mod eronat articolul 86 alineatul (2) CE și nu a motivat suficient decizia atacată, neprocedând la examinarea, în cadrul controlului de proporționalitate, a relației dintre pretinsa existență a unei compensări excedentare și lipsa denaturării concurenței.

- 201 Trebuie examinată în primul rând încălcarea articolului 86 alineatul (2) CE în legătură cu aprecierea proporționalității, în al doilea rând, lipsa unei legături între finanțările ad-hoc și compensarea excedentară invocată, precum și costurile care trebuie luate în considerare în calculul acesteia, în al treilea rând, luarea în considerare în mod eronat a sumelor provenite din FOR la calcularea compensării excedentare permise de PO și, în al patrulea rând, neluarea în considerare, la calcularea cuantumului de recuperat legat de transferul rezervelor pentru programe, a marjei de toleranță de 10% autorizate de Comisie.

Cu privire la încălcarea articolului 86 alineatul (2) CE privind aprecierea proporționalității

— Argumentele părților

- 202 Regatul Țărilor de Jos susține, în esență, că Comisia a încălcat articolul 86 alineatul (2) CE și articolul 87 alineatul (1) CE concluzionând, în mod contradictoriu, în sensul nerespectării principiului proporționalității, deși aceasta nu a identificat nicio practică anticoncurențială. Astfel, Comisia dispune în mod eronat în decizia atacată recuperarea sumelor vizate în lipsa oricărei denaturări a concurenței. Regatul Țărilor de Jos face trimitere în această privință la punctul 58 din Comunicarea privind radiodifuziunea. Acesta precizează, în sfârșit, că nu susține că Comisia ar fi trebuit să aducă o dovadă specifică a unui comportament anticoncurențial, dar arată că aceasta a constatat ea însăși că măsurile examinate nu determinaseră un comportament anticoncurențial.

- 203 În ceea ce o privește, NOS susține, în primul rând, că Comisia a aplicat în mod eronat articolul 86 alineatul (2) CE și nu a motivat suficient decizia atacată, neexaminând, în cadrul controlului proporționalității, relația dintre pretinsa existență a unei compensări excedentare și lipsa denaturării concurenței. În această privință, NOS respinge afirmația Comisiei potrivit căreia acest motiv ar fi identic cu al treilea aspect al celui de al patrulea motiv al său. Astfel, NOS afirmă că, în timp ce, în cadrul celui de al treilea aspect al celui de patrulea motiv, invocă lipsa în speță a unei denaturări a concurenței, care este o condiție necesară pentru a califica o măsură drept ajutor, în cadrul prezentului motiv susține că Comisia ar fi trebuit să examineze faptul că nu există o denaturare a concurenței din perspectiva faptului că NOS îi este încredințată o misiune de serviciu public.
- 204 Pe de o parte, potrivit NOS, Comisia ar fi trebuit să țină cont de faptul că întârzierea în utilizarea finanțărilor primite, pentru anumite perioade, se justifică prin caracterul limitat al spațiului lingvistic olandez.
- 205 În această privință, NOS contestă faptul că ar fi primit pentru perioada considerată finanțări superioare costurilor sale nete de serviciu public. NOS arată că în mod frecvent producțiile de televiziune comandate sunt disponibile și sunt livrate numai în anul următor. Prin urmare, afirmația Comisiei potrivit căreia aceasta ia în considerare acest factor în regula celor 10% din bugetul lor anual pe care radiodifuziunile publice le pot păstra în rezerve nu este convingătoare, întrucât Comisia ar trebui să țină seama de ansamblul circumstanțelor relevante ale speței. Printre aceste circumstanțe, NOS susține că natura limitată a spațiului lingvistic olandez constituie deseori o constrângere importantă în a găsi, într-un termen scurt, producători sau actori buni și implică întârzieri.
- 206 Pe de altă parte, NOS susține că Comisia ar fi trebuit să ia în considerare faptul că compensarea excedentară va dispărea într-un viitor apropiat. În special, rezervele transferate de radiodifuziunile publice către PO trebuiau să fie utilizate în mod integral în 2006 sau cel târziu în 2007.

- 207 În sfârșit, NOS consideră că argumentul Comisiei potrivit căruia este obligată să adopte decizia atacată pe baza elementelor existente la această dată nu este întemeiat în măsura în care, în speță, toate rezervele constituite de diferitele radiodifuziuni în cursul anului 2006, cu o depășire în 2007, au fost consacrate integral îndeplinirii misiunii de serviciu public.
- 208 În al doilea rând, NOS susține că, în considerentele (116)-(121) ale deciziei atacate, Comisia a încălcat articolul 86 alineatul (2) CE în măsura în care nu este de competența acesteia să determine conținutul misiunii de serviciu public și nici să verifice existența unor erori vădite în descrierea acestei misiuni realizată de dreptul național. În această privință, NOS contestă aprecierea Comisiei, din cuprinsul considerentului (121) al deciziei atacate, potrivit căreia difuzarea de programe sportive trebuie să fie limitată la 10 % din totalul programelor difuzate.
- 209 În al treilea rând, NOS contestă concluzia care figurează la articolul 1 alineatul (1) din decizia atacată, potrivit căreia ajutorul ar fi incompatibil cu piața comună, deși Comisia nu a examinat dacă acest ajutor nu se justifică în temeiul articolului 87 alineatele (2) și (3) CE, ținând seama de caracterul limitat al spațiului lingvistic olandez.
- 210 Comisia contestă argumentația reclamantelor.

— Aprecierea Tribunalului

- 211 Cu titlu introductiv, în măsura în care reclamantele invocă lipsa unei denaturări a concurenței în scopul aplicării articolului 87 CE pentru motivul că, la finalul examinării compatibilității ajutorului în sensul articolului 86 alineatul (2) CE (punctul 8 din decizia atacată), și mai precis a proporționalității ajutorului, Comisia a concluzionat că procedura în cauză nu a permis identificarea practicilor anticoncurențiale, trebuie să se facă trimitere la punctele 114-124 de mai sus. Din acestea rezultă, pe de o parte, că Comisia a stabilit în mod corect și motivat existența unui risc de denaturare a concurenței în scopul calificării drept ajutor de stat a finanțărilor ad-hoc în sensul articolului 87 CE. Pe de altă parte, constatarea existenței unui risc de denaturare a concurenței în scopul calificării drept ajutor de stat nu este contradictorie cu faptul că Comisia nu a identificat practici anticoncurențiale precise în cadrul examinării proporționalității compensării (a se vedea punctele 121-124 de mai sus).
- 212 În ceea ce privește cercetarea existenței unor practici anticoncurențiale în cadrul examinării proporționalității compensării, Comisia arată, în considerentele (124)-(126) ale deciziei atacate, făcând trimitere la Comunicarea privind radiodifuziunea, că este vorba despre al doilea element al dublei aprecieri a proporționalității pe care aceasta trebuie să o efectueze.
- 213 În această privință, în special din considerentul (126) al deciziei atacate rezultă următoarele:

„Pe de altă parte, Comisia trebuie să cerceteze orice informație pe care o are la dispoziție și care sugerează că radiodifuziunile publice denaturează concurența pe piețele comerciale mai mult decât este necesar pentru îndeplinirea misiunii de serviciu public. De exemplu, o radiodifuziune publică, în măsura în care veniturile mai scăzute ar fi acoperite prin ajutorul de stat, ar putea fi tentată să reducă prețurile

pentru publicitate sau pentru orice altă activitate care nu face parte din domeniul serviciilor publice de pe piață, cu scopul de a reduce veniturile concurenților. O asemenea practică ar necesita o finanțare suplimentară din partea statului pentru a compensa veniturile excluse din activitățile comerciale și ar indica, prin urmare, existența unei compensări excedentare a obligațiilor în domeniul serviciilor publice.”

214 După ce a examinat primul criteriu al aprecierii sale privind proporționalitatea în acest cadru precis, și anume, nivelul compensării încasate în raport cu costul net al misiunii de serviciu public și constatarea unei compensări excedentare primite de PO [considerentul (154) al deciziei atacate], Comisia a procedat, așadar, la examinarea comportamentului anticoncurențial al radiodifuziunilor publice (punctul 8.5 din decizia atacată) în raport cu anumite posibilități de denaturare identificate în decizia de inițiere. Domeniile vizate sunt transmisiunea prin cablu, piața de publicitate și drepturile de difuzare a meciurilor de fotbal. La finalul examinării acestor domenii limitate, Comisia a concluzionat că procedura în cauză nu a permis identificarea unor practici anticoncurențiale precise și a adăugat că problema dacă sistemul oferă ca atare garanții suficiente pentru a împiedica eventuale comportamente anticoncurențiale va face obiectul procedurii E-5/2005 privind ajutoarele existente.

215 Așadar, Comisia a furnizat și în această privință, în decizia atacată, o motivare conformă cu jurisprudența (a se vedea punctul 80 de mai sus).

216 Potrivit punctelor 57 și 58 din Comunicarea privind radiodifuziunea, Comisia a pornit în mod întemeiat, în cadrul examinării primului criteriu, de la principiul că finanțarea acordată de stat este necesară pentru a permite îndeplinirea misiunii de serviciu public a radiodifuziunilor publice. Comisia a verificat, în acest cadru, dacă era respectat criteriul proporționalității între finanțările provenind de la stat și costurile nete ale misiunii de serviciu public. Apoi, în cadrul examinării distincte a celui de al doilea

criteriu, Comisia a cercetat, pe de altă parte, existența eventuală a unor denaturări ale concurenței care nu sunt necesare pentru îndeplinirea misiunii de serviciu public a radiodifuziunilor publice.

- 217 Cu toate acestea, concluziile examinării acestui al doilea criteriu distinct nu pot anihila sau pune sub semnul întrebării constatările Comisiei în cadrul aprecierii diferite a primului criteriu. Nu este mai puțin adevărat că a existat o compensare excedentară a costurilor nete ale misiunii de serviciu public a PO, astfel cum rezultă din tabelul 4 care figurează în cuprinsul considerentului (152) al deciziei atacate.
- 218 Prin urmare, criticile reclamantelor în această privință trebuie să fie respinse.
- 219 În ceea ce privește argumentul NOS întemeiat pe caracterul limitat al spațiului lingvistic olandez, trebuie să se constate că acesta nu poate pune sub semnul întrebării constatarea Comisiei privind caracterul neproportional al finanțării publice în măsura în care depășește costurile nete ale serviciului public.
- 220 În privința argumentului întemeiat pe o pretinsă utilizare a ajutorului potrivit obiectivului său, această împrejurare, presupunând că este dovedită, nu contribuie mai mult la dispariția compensării excedentare constatate. Chiar dacă este autorizată de ministrul competent, finanțarea ad-hoc poate fi excesivă în raport cu costurile misiunii de serviciu public și poate determina, așadar, o denaturare a concurenței în raport cu radiodifuziunile comerciale.
- 221 În privința argumentului întemeiat pe o eventuală viitoare dispariție rapidă a rezervelor în cauză, contrar susținerilor NOS, Comisia nu putea să îl ia în considerare în decizia atacată. Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, legalitatea unei decizii

în materie de ajutoare de stat trebuie apreciată în funcție de informațiile de care dispunea Comisia la momentul adoptării acesteia [Hotărârea Curții din 14 septembrie 2004, Spania/Comisia, C-276/02, Rec., p. I-8091, punctul 31, și Hotărârea Tribunalului din 31 mai 2006, Kuwait Petroleum (Nederland)/Comisia, T-354/99, Rec., p. II-1475, punctul 65].

²²² În această privință, trebuie totuși să se observe că, în memoriul în apărare, Comisia nu exclude ca faptele survenite în 2006 să poată juca un rol în concertarea cu Regatul Țărilor de Jos în cadrul articolului 10 CE în ceea ce privește executarea deciziei atacate.

²²³ Cu privire la lipsa competenței Comisiei de a controla eventualele erori vădite de apreciere săvârșite de un stat membru în definiția serviciului său public de radiodifuziune, trebuie amintit că, astfel cum arată Comisia la punctul 22 din Comunicarea din 20 septembrie 2000 privind serviciile de interes general în Europa [COM(2000) 580 final], statele membre dispun de o amplă putere de apreciere cu privire la definirea a ceea ce acestea consideră ca fiind servicii de interes economic general. Prin urmare, definiția acestor servicii dată de un stat membru nu poate fi contestată de Comisie decât în cazul unei erori vădite (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 15 iunie 2005, Olsen/Comisia, T-17/02, Rec., p. II-2031, punctul 216 și jurisprudența citată).

²²⁴ Acest principiu este reluat la punctul 36 din Comunicarea privind radiodifuziunea. Rezultă de aici că, în ceea ce privește definiția serviciului public în sectorul radiodifuziunii, deși este adevărat că nu revine Comisiei rolul de a decide dacă un program trebuie furnizat ca serviciu de interes economic general și nici de a pune la îndoială

natura sau calitatea unui anumit produs, aceasta trebuie, ca gardian al tratatului, să poată interveni în caz de eroare vădită.

225 În speță, Comisia a acționat, așadar, în limitele competențelor sale.

226 În ceea ce privește neexaminarea de către Comisie a aplicabilității derogărilor prevăzute de articolul 87 alineatele (2) și (3) CE, este suficient să se arate că, pe de o parte, NOS nu afirmă că a susținut, în cursul procedurii administrative în fața Comisiei, că finanțările ad-hoc puteau beneficia de derogările menționate și că nu contestă afirmația Comisiei potrivit căreia, în scrisoarea sa din 30 aprilie 2004, Regatul Țărilor de Jos a arătat numai că, admitând că finanțările ad-hoc constituie ajutoare de stat, compatibilitatea lor cu piața comună decurgea din articolul 86 alineatul (2) CE. Pe de altă parte, trebuie să se constate că NOS nu prezintă în fața Tribunalului niciun argument de natură să stabilească faptul că dimensiunea geografică a spațiului lingvistic olandez ar fi putut justifica într-un mod oarecare obligația Comisiei, ținând cont de datoria sa de bună administrare, de a examina din oficiu dacă finanțările ad-hoc puteau fi justificate potrivit articolului 87 alineatele (2) și (3) CE.

227 Întrucât niciunul dintre argumentele prezentate de reclamante nu este întemeiat, primul aspect al celui de al treilea motiv invocat de Regatul Țărilor de Jos și al cincilea motiv invocat de NOS, privind încălcarea articolului 86 alineatul (2) CE în ceea ce privește proporționalitatea, trebuie, prin urmare, să fie respinse.

Cu privire la lipsa legăturii dintre finanțările ad-hoc și compensarea excedentară invocată, precum și cu privire la costurile care trebuie luate în considerare în calculul acesteia

— Argumentele părților

- 228 NOS susține, în esență, că în mod eronat a concluzionat Comisia în sensul existenței unei legături între finanțările ad-hoc și compensarea excedentară a cărei recuperare o dispune. De asemenea, Comisia ar fi motivat insuficient decizia atacată în această privință și ar fi interpretat în mod eronat articolele 86 CE-88 CE.
- 229 În primul rând, NOS susține că Comisia nu a stabilit în ce măsură finanțările ad-hoc au participat la constituirea de rezerve care ar fi la originea compensării excedentare. Ar fi foarte posibil ca rezervele să fi fost constituite prin intermediul altor finanțări decât finanțările ad-hoc, în special prin intermediul unui ajutor existent. Acestea nu și-ar pierde calificarea ca urmare a restituirii lor către PO, care nu ar putea să le repartizeze din nou decât în temeiul articolului 109a alineatul (1) din Mediawet. Pe de altă parte, transferul rezervelor pentru programe către PO nu ar face parte din finanțările ad-hoc vizate în considerentele (37)-(45) ale deciziei atacate.
- 230 În al doilea rând, NOS contestă aprecierea Comisiei, din cuprinsul considerentului (129) și următoarelor ale deciziei atacate, potrivit căreia veniturile nete din alte activități decât cele legate de îndeplinirea misiunii lor de serviciu public ar fi trebuit să fie luate în considerare la calcularea quantumului rezervelor, în măsura în care normele prevăzute de Directiva 80/723/CEE a Comisiei din 25 iunie 1980 privind transparența relațiilor financiare dintre statele membre și întreprinderile publice (JO L 195, p. 35) nu ar fi fost respectate. În această privință, Comisia ar fi trebuit să

supună contabilitatea radiodifuziunilor publice unei analize suplimentare, fără a lua în considerare cuantumul veniturilor din activitățile comerciale ale radiodifuziunilor publice.

231 Mai întâi, ar fi eronat să se considere că diferitele radiodifuziuni au utilizat metode de calcul divergente în ceea ce privește costurile și beneficiile legate de misiunea lor de serviciu public.

232 Apoi, NOS susține că experții contabili ai radiodifuziunilor publice asigură calcularea exactă a costurilor, iar Commissariat voor der Media (Comisariatul pentru media) asigură respectarea unei utilizări justificate a creditelor.

233 În plus, activitățile de serviciu public și activitățile comerciale ar face obiectul unor sisteme contabile și de gestiune diferite, potrivit Handboek Financier Verantwoording (Ghidul privind responsabilitatea financiară) și potrivit Orientărilor Commissariat voor der Media. În această privință, NOS susține că acest ghid, reluat în legislația olandeză, se aplică în mod obligatoriu radiodifuziunilor publice. Or, rapoartele financiare întocmite de fiecare radiodifuziune publică ar indica metodele contabile utilizate pentru a imputa costurile diferitelor activități pe care le desfășoară.

234 Pe de altă parte, aprecierea Comisiei în această privință ar încălca articolul 87 alineatul (1) CE în măsura în care veniturile provenite din activități comerciale nu constituie resurse publice.

- 235 În plus, NOS afirmă, ca răspuns la afirmațiile Comisiei, că faptul că Directiva 80/723 a fost transpusă cu întârziere de Regatul Țărilor de Jos nu îi poate fi imputat, în măsura în care destinatările directivelor sunt statele membre. Directiva menționată nu ar impune, în orice caz, o metodă contabilă unică. Chiar dacă s-ar presupune că Directiva 80/723 nu a fost transpusă în mod corect, nu ar fi mai puțin adevărat că revenea Comisiei sarcina de a proceda la o analiză aprofundată a costurilor radiodifuziunilor publice.
- 236 În sfârșit, Comisia ar fi „amestecat” în mod eronat, în decizia atacată, finanțările ad-hoc și celelalte finanțări pentru a constata existența unei compensări excedentare, deși celelalte finanțări decât finanțările ad-hoc constituie ajutoare existente.
- 237 Comisia contestă argumentația susținută de NOS în această privință.

— Aprecierea Tribunalului

- 238 În legătură cu prima critică a NOS, amintită la punctul 229 de mai sus, rezultă din decizia atacată (a se vedea în special punctele 81-89 de mai sus) că, în primul rând, finanțările ad-hoc ale radiodifuziunilor publice au generat o compensare excedentară în ceea ce le privește, care a alimentat, în general, rezervele lor; în al doilea rând, aceste rezerve, pentru partea care depășește 10 % din bugetul lor anual, au fost transferate către PO pentru prima dată în 2005 și, în al treilea rând, acest transfer a produs, prin urmare, la rândul său, o compensare excedentară în legătură cu PO. Contrar celor susținute de NOS, Comisia a stabilit, așadar, cu claritate în decizia atacată o

legătură între acordarea finanțării ad-hoc radiodifuziunilor publice și compensarea excedentară de care beneficiază PO ca urmare a transferului către acesta a rezervelor întreprinderilor respective legate de finanțările ad-hoc.

²³⁹ Pe de altă parte, în măsura în care NOS susține că Comisia nu a stabilit că rezervele radiodifuziunilor publice transferate către PO fuseseră constituite prin intermediul unor finanțări ad-hoc, iar nu al unor finanțări anuale regulate, s-a constatat deja la punctul 188 de mai sus că un asemenea argument trebuie să fie respins ca inoperant în măsura în care proveniența respectivelor rezerve nu influențează aprecierea potrivit căreia este chiar această măsură de transfer al rezervelor radiodifuziunilor publice către PO cea care constituie față de PO un ajutor nou care se adaugă unui ajutor existent. Prin urmare, răspunsul la întrebarea dacă rezervele radiodifuziunilor publice erau constituite pornind de la sume provenite din ajutoare noi sau din ajutoare existente nu are influență asupra faptului că Comisia a stabilit că transferul în sine al rezervelor constituia pentru PO un ajutor nou.

²⁴⁰ În plus, Comisia a stabilit în mod întemeiat că ajutoarele existente compensaseră deja excedentar cerințele serviciului public. Reclamantele nu au prezentat elemente care să invalideze această analiză. Prin urmare, cuantumul transferat în rezerve corespundea în mod necesar unei compensări excedentare. Transferul ulterior al acestor rezerve nu le-a modificat natura. Așadar, există într-adevăr o legătură între finanțarea ad-hoc menționată și compensarea excedentară.

241 Prin urmare, prima critică a NOS trebuie să fie respinsă.

242 În ceea ce privește a doua critică a NOS, potrivit căreia, în esență, Comisia ar fi săvârșit o eroare prin luarea în considerare a tuturor veniturilor nete din activitățile comerciale ale NOS pentru a stabili existența unei compensări excedentare, trebuie să se arate că Comisia a indicat, în considerentele (127)-(131) ale deciziei atacate, că această alegere rezulta, pe de o parte, din faptul că conturile radiodifuziunilor publice nu permit să fie imputate în mod corect cheltuielile provenite din activitățile de serviciu public și cele din activitățile comerciale. Acest fapt ar fi contrar dispozițiilor Directivei 80/723, aplicabilă în speță, pe care Regatul Țărilor de Jos le-a pus în aplicare prin adoptarea, în 2001, a unui decret special care obligă radiodifuziunile publice să țină contabilitate separată pentru toate activitățile anexe și asociative. Pe de altă parte, Comisia a arătat în decizia atacată că toate profiturile radiodifuziunilor publice, inclusiv cele provenite din activitățile comerciale, trebuiau să fie utilizate, în temeiul Mediawet, pentru serviciul public.

243 Fără a aprecia realitatea și impactul unei eventuale puneri în aplicare incorecte a Directivei 80/723, invocată de Comisie, trebuie să se constate că, potrivit legislației olandeze, toate veniturile radiodifuziunilor publice, inclusiv cele provenite din activități comerciale, trebuiau să fie afectate de radiodifuziunile publice îndeplinirii misiunilor de serviciu public. NOS recunoaște acest lucru în înscrisurile sale, afirmând că utilizarea de către ea însăși sau de celelalte radiodifuziuni a sumelor încă necheltuite pentru un alt obiectiv ar fi prin definiție imposibilă. Aceste venituri trebuiau, prin urmare, să fie luate în considerare în cadrul examinării unei eventuale compensări excedentare.

- 244 Prin urmare, Comisia nu a săvârșit nicio eroare prin luarea în considerare a veniturilor nete din activitățile comerciale ale actorilor din sistemul de radiodifuziune publică olandeză în cadrul calculului compensării excedentare a misiunii lor de serviciu public.
- 245 În aceste condiții, trebuie respinse ca inoperante argumentele NOS potrivit cărora conturile sale ar fi conforme legislației olandeze aplicabile și ar fi fost controlate de experți contabili, autoritatea pentru mass-media s-ar fi asigurat de utilizarea justificată a resurselor acordate, iar Directiva 80/723 nu ar fi fost transpusă decât în 2001 în Regatul Țărilor de Jos.
- 246 Trebuie să se constate, pe de altă parte, că reclamantele au declarat în ședință că nu contestă cifrele privind PO care figurează în tabelul 4 din cuprinsul considerentului (152) al deciziei atacate. Acestea nu au prezentat niciun element de natură să pună sub semnul întrebării totalul costurilor nete ale activităților publice, al rezultatului net al activităților comerciale, al necesarului de finanțare publică și al finanțărilor anuale, cifre pornind de la care Comisia a stabilit, numai în temeiul finanțărilor anuale, o compensare excedentară, în privința PO, în cuantum de 20,7 milioane de euro, la care s-au adăugat finanțările ad-hoc a căror recuperare este solicitată.
- 247 Prin urmare, trebuie respinsă și a doua critică invocată de NOS în cadrul celui de al treilea motiv al acesteia.

Cu privire la luarea în considerare a sumelor provenite din FOR în calculul compensării excedentare în privința PO a cărei recuperare a fost dispusă și cu privire la nemotivare în acest sens

— Argumentele părților

- ²⁴⁸ Regatul Țărilor de Jos susține, în esență, că Comisia a săvârșit o eroare vădită de apreciere și nu și-a îndeplinit obligația de motivare întrucât a considerat că transferul către PO al sumei de 33,870 milioane de euro provenite din FOR făcea parte din compensarea excedentară, fără a cerceta dacă și în ce mod PO a utilizat această sumă. Or, potrivit Regatului Țărilor de Jos, în cazul în care Comisia ar fi procedat la această analiză, ar fi constatat că PO a cheltuit, în perioada 1999-2005, totalitatea sumelor provenite din FOR care i-au fost plătite, astfel încât în 2005 PO nu mai dispunea de nicio sumă provenită din FOR care să poată fi recuperată.
- ²⁴⁹ Regatul Țărilor de Jos arată că, spre deosebire de ceea ce afirmă Comisia, aceasta avea cunoștință, la data deciziei atacate, de faptul că suma din FOR urma să fie nulă la sfârșitul anului 2006, în măsura în care, în scrisoarea pe care i-a adresat-o la 3 februarie 2006, o informase că FOR nu mai conținea decât 8,8 milioane de euro la sfârșitul anului 2005 și nimic la sfârșitul anului 2006. Mai mult, Comisia ar fi putut să își continue investigația timp de șase luni pentru a lua în considerare toate elementele relevante.
- ²⁵⁰ În ceea ce o privește, NOS susține că, în decizia atacată, Comisia nu a invocat nicio neglijență în utilizarea finanțărilor provenite din FOR, în valoare de 33,8 milioane de euro, pe care le-a primit NOS, deși aceste sume au fost cheltuite în cadrul unor

activități în special de investiții în mass-media digitale, de politică a responsabilității, de promovare prin satelit și radio și potrivit protocoalelor de transfer.

251 Comisia contestă argumentația reclamantelor.

— Aprecierea Tribunalului

252 În ceea ce privește nemotivarea invocată, trebuie să se arate că finanțările provenite din FOR sunt descrise la punctul 2.3.3 din decizia atacată, care privește finanțările ad-hoc, și sunt evaluate apoi de Comisie conform normelor în materia ajutoarelor de stat (a se vedea punctele 83-85 de mai sus).

253 La finalul acestei examinări, finanțările provenite din FOR au fost menționate, în decizia atacată, printre finanțările ad-hoc care constituie un ajutor de stat în sensul articolului 87 alineatul (1) CE [considerentul (105) al deciziei atacate] și mai precis un ajutor de stat nou [considerentul (111) al deciziei atacate].

254 În sfârșit, în decizia atacată, finanțările provenite din FOR au fost luate în considerare la aprecierea proporționalității finanțării publice și în special la calcularea compensării excedentare de care beneficiază PO [a se vedea tabelul 4 din cuprinsul considerentului (152) al deciziei atacate și considerentul (154) al deciziei atacate].

- 255 Comisia și-a motivat, așadar, în decizia atacată, potrivit jurisprudenței (a se vedea punctul 80 de mai sus) raționamentul și concluziile privind finanțările provenite din FOR.
- 256 În ceea ce privește afectarea finanțărilor provenite din FOR, întrucât Comisia a stabilit, în decizia atacată, compensarea excedentară primită de PO în raport cu necesarul său de finanțare publică [a se vedea tabelul 4 din cuprinsul considerentului (152) al deciziei atacate] în urma finanțărilor ad-hoc în cauză, aceasta nu poate fi obligată să cerceteze utilizarea pe care PO a dat-o respectivelor finanțări. Astfel, chiar și în cazul în care finanțările provenite din FOR ar fi fost utilizate în mod corespunzător, acestea nu ar fi încetat să contribuie la compensare excedentară primită de PO în raport cu necesarul său de finanțare publică, al cărui quantum nu a fost contestat.
- 257 În ceea ce privește afectarea totală invocată a finanțărilor provenite din FOR în 2006, potrivit unei jurisprudențe constante amintite la punctul 221 de mai sus, legalitatea unei decizii în materia ajutoarelor de stat trebuie să fie apreciată în funcție de informațiile de care dispunea Comisia la momentul adoptării acesteia. Or, decizia atacată acoperă perioada 1994-2005, ultimul an pentru care Comisia dispunea de cifre definitive [considerentul (10) al deciziei atacate]. Prin urmare, cu atât mai mult și în orice caz, acest lucru justifică faptul că Comisia nu a luat în considerare datele din anul 2006.
- 258 Al doilea aspect al celui de al treilea motiv invocat de Regatul Țărilor de Jos și argumentul susținut de NOS în această privință în cadrul celui de al treilea motiv al său nu sunt, așadar, întemeiate.

Cu privire la neluarea în considerare, la calcularea cuantumului de recuperat legat de transferul rezervelor pentru programe, a marjei de toleranță de 10 % autorizate de Comisie

— Argumentele părților

- ²⁵⁹ Regatul Țărilor de Jos susține, în esență, că, potrivit practicii sale decizionale și Comunicării privind radiodifuziunea, care are caracter obligatoriu pentru Comisie, aceasta ar fi trebuit să aplice o marjă de toleranță de 10 % transferului către PO al excedentelor rezervelor pentru programe, în loc să ia în considerare totalitatea sumelor transferate în rezerve.
- ²⁶⁰ Regatul Țărilor de Jos afirmă că a informat Comisia cu privire la această problemă în timp util, și anume, prin scrisoarea din 1 septembrie 2005. Acesta subliniază că, dacă legiitorul olandez ar fi autorizat pentru anumite asociații de radiodifuziuni publice constituirea de rezerve în valoare nu de doar 5 %, ci de 10 %, cuantumul transferat către PO ar fi fost inferior.
- ²⁶¹ Ca răspuns la afirmația Comisiei potrivit căreia autoritățile olandeze aveau cunoștință de faptul că aceasta autoriza o marjă de toleranță de 10 % din cuantumul rezervelor, Regatul Țărilor de Jos arată că, deși Decizia 2005/217/CE a Comisiei din 19 mai 2004 privind măsurile adoptate de Danemarca în favoarea TV2/Danmark (JO 2006, L 85, p. 1) recunoaște principiul potrivit căruia rezervele pot fi păstrate și reportate de la un an la altul, aceasta nu menționează niciun procentaj precis. În plus, Decizia 2005/842 ar fi intervenit după transferul către PO.

262 Regatul Țărilor de Jos observă, pe de altă parte, că transferul unei părți din rezerve superioare marjei de toleranță de 10% impuse de Comisie a fost stabilit de PO în temeiul articolului 109a alineatul 1 din Mediawet, iar nu printr-o decizie a autorităților olandeze.

263 Comisia contestă argumentația Regatului Țărilor de Jos.

— Aprecierea Tribunalului

264 În măsura în care Regatul Țărilor de Jos reproșează Comisiei că a luat în considerare cuantumul total al transferului de rezerve către PO și că nu a ținut cont de marja de toleranță de 10% pe care aceasta o admite în privința rezervelor radiodifuziunilor, trebuie să se constate că, astfel cum a recunoscut în înscrisurile sale și cum reiese cu claritate din decizia atacată [a se vedea în special considerentele (49), (146) și (149)], Comisia a luat în considerare cuantumul transferat de radiodifuziunile publice către PO în temeiul legislației olandeze. Regatul Țărilor de Jos pare, așadar, să reproșeze Comisiei că nu a aplicat un procentaj de 10% pe care însuși PO nu l-a utilizat, deși atât acesta, cât și autoritățile olandeze cunoșteau acest plafon.

265 În orice caz și, așadar, oricare ar fi data intrării în vigoare a Deciziei 2005/842, acest transfer de rezerve către PO s-a ridicat efectiv, fără ca acest lucru să fie contestat, la un cuantum de 42,457 milioane de euro și, potrivit Comisiei, face parte, pentru acest cuantum, din compensarea excedentară de care beneficiază PO. Comisia a efectuat în mod întemeiat analiza compensării excedentare permise de PO pe baza datelor disponibile. Nu i se poate imputa că nu a calculat compensarea excedentară primită de PO ținând cont de faptul că, pe baza marjei de toleranță de 10% care aceasta admite că ar

fi putut fi aplicată rezervelor radiodifuziunilor publice, compensarea excedentară ar fi putut să fie mai mică. Nu revenea Comisiei sarcina de a lua în considerare marja de toleranță de 10 % din rezerve pe care ar fi putut să o păstreze eventual radiodifuziunile, deși nu au păstrat-o, astfel încât compensarea excedentară primită de PO a fost mai ridicată.

266 În subsidiar, trebuie subliniat că reiese din considerentele (147)-(149) ale deciziei atacate că principiul reportării unui anumit procentaj din compensarea excedentară anuală pentru anul următor, astfel cum este admis de Comisie, se aplică, în condiții precise, în cadrul bugetului fiecărei radiodifuziuni publice de la un an la altul, pentru a face față fluctuațiilor costurilor radiodifuziunii publice. Ar fi contrar scopului său să se considere această toleranță drept o regulă generală care trebuie să se aplice în cazul unui transfer al rezervelor menționate ale radiodifuziunilor publice către un alt organism. Astfel cum reiese din considerentul (113) al Deciziei 2005/217 și cum se confirmă prin Decizia 2005/842, această regulă nu vizează să exonereze statul membru de obligația sa de restituire în permanență. Potrivit articolului 6 al doilea paragraf din această decizie, atunci când excedentul nu depășește 10 % din valoarea compensației anuale, compensarea excedentară poate fi reportată pentru perioada următoare și dedusă din valoarea compensației datorate pentru perioada respectivă. În plus, în cererea sa introductivă, Regatul Țărilor de Jos susține că, până la această limită de 10 %, rezervele pot fi păstrate și reportate pentru anul următor. Această situație nu corespunde prezentei cauze, întrucât suma în cauză nu a fost reportată, ci transferată unui alt organ.

267 Întrucât al treilea aspect al celui de al treilea motiv invocat de Regatul Țărilor de Jos nu este, așadar, întemeiat, acesta trebuie, prin urmare, să fie respins.

268 Întrucât niciunul dintre motivele invocate de reclamante nu este întemeiat, trebuie respinse, în totalitate, acțiunea Regatului Țărilor de Jos în cauza T-231/06 și acțiunea NOS în cauza T-237/06.

Cu privire la cheltuielile de judecată

²⁶⁹ Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamanțele au căzut în pretenții, se impune obligarea acestora la plata cheltuielilor de judecată, conform concluziilor Comisiei.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera întâi extinsă)

declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunile.

2) În cauza T-231/06, obligă Regatul Țărilor de Jos la plata cheltuielilor de judecată.

3) În cauza T-237/06, obligă Nederlandse Omroep Stichting (NOS) la plata cheltuielilor de judecată.

Dehousse

Wiszniewska-Białecka

Jürimäe

Dittrich

Soldevila Fragoso

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 16 decembrie 2010.

Semnături

Cuprins

Cadrul juridic	II - 6000
Istoricul cauzei	II - 6003
Procedura și concluziile părților	II - 6007
În drept	II - 6009
Cu privire la încălcarea dreptului la apărare și a articolului 88 alineatul (2) CE	II - 6011
Argumentele părților	II - 6011
Aprecierea Tribunalului	II - 6012
Cu privire la calificarea eronată drept ajutoare de stat a finanțărilor ad-hoc	II - 6020
Cu privire la calificarea eronată drept resurse de stat a veniturilor CoBo provenite din drepturile de autor	II - 6020
— Argumentele părților	II - 6020
— Aprecierea Tribunalului	II - 6021
Cu privire la lipsa calității de întreprindere a NOS în funcțiile sale de PO	II - 6022
— Argumentele părților	II - 6022
— Aprecierea Tribunalului	II - 6024
Cu privire la lipsa denaturării concurenței și la nemotivare în această privință	II - 6031
— Argumentele părților	II - 6031
— Aprecierea Tribunalului	II - 6033
	II - 6081

Cu privire la interpretarea și la aplicarea eronată a Hotărârii Altmark, punctul 13 de mai sus, și la motivarea insuficientă a deciziei atacate în această privință	II - 6037
— Argumentele părților	II - 6037
— Aprecierea Tribunalului	II - 6040
Cu privire la calificarea eronată drept ajutoare noi a finanțărilor ad-hoc și la nemotivare în această privință	II - 6046
Argumentele părților	II - 6046
Aprecierea Tribunalului	II - 6049
Cu privire la aplicarea eronată a articolului 86 alineatul (2) CE și la erorile săvârșite la calcularea presupusei compensări excedentare, precum și cu privire la nemotivare în această privință	II - 6058
Cu privire la încălcarea articolului 86 alineatul (2) CE privind aprecierea proporționalității	II - 6059
— Argumentele părților	II - 6059
— Aprecierea Tribunalului	II - 6062
Cu privire la lipsa legăturii dintre finanțările ad-hoc și compensarea excedentară invocată, precum și cu privire la costurile care trebuie luate în considerare în calculul acesteia	II - 6067
— Argumentele părților	II - 6067
— Aprecierea Tribunalului	II - 6069
Cu privire la luarea în considerare a sumelor provenite din FOR în calculul compensării excedentare în privința PO a cărei recuperare a fost dispusă și cu privire la nemotivare în acest sens	II - 6073
— Argumentele părților	II - 6073
— Aprecierea Tribunalului	II - 6074
Cu privire la neluarea în considerare, la calcularea cuantumului de recuperat legat de transferul rezervelor pentru programe, a marjei de toleranță de 10% autorizate de Comisie	II - 6076
— Argumentele părților	II - 6076
— Aprecierea Tribunalului	II - 6077
Cu privire la cheltuielile de judecată	II - 6079
II - 6082	